

Cerkveni

GLASILO SLOVEN
SKIH CERKVENIH
GLASBENIKOV

Glasbenik

ŠT. 7, 8

JULIJ ♦ 1935 ♦ AVGUST

LETO 58

Stanko Premrl:

Pevski in glasbeni odmevi evharističnega kongresa.

Nač vse pričakovanje krasno je uspel naš evharistični kongres. Kar moč lepo sta na njem poveličevala evharističnega Kralja tudi petje in glasba.

Naj sledi o tem na tem mestu le nekaj glavnih obrisov in vtisov!

Čudodelno Marijino podobo z Brezij smo sprejeli v stolnici z mogočnim ljudskim petjem. Peli smo pesmi: »Ti, o Marija«, »Lepa si, roža Marija« in »Povsod Bog«. Ljudsko petje je Marijo slavilo tudi na njeni poti v Ljubljano in na povratku po kongresu.

Ob prihodu papeževega legata kardinala dr. Avgusta Hlonda je zadonela s stolnega kora veličastna dr. Kimovčeva antifona »Ti si Peter« za mešani zbor in orgle. Med poklonitvijo višje in nižje duhovščine kardinalu je pel stolni zbor Pogačnikovo »Verni, srčno pred oltar«, dr. Čerinovo himno v čast sv. Rešnjemu Telesu in dr. Kimovčevo »Marija, kraljica Slovencev«. Sledila je dr. Kimovčeva skladba »Pridi Sv. Duh«, ljudska »Glasno zapojmo«, Premrlova »V Zakramentu« štev. 10 in Hladnikova ljudska »Presveto Srce slavo«, ki je posebno mogočno odmevala.

Isti večer, dne 28. junija, se je vršil koncert »Ljubljane«, ki je izvajala Händlov oratorij »Mesija« pri sicer majhni udeležbi občinstva, a s primeroma še večjim umetniškim uspehom kot pred kongresom.

Jutranji nastop mladine na praznik sv. Petra in Pavla je spremljalo na Stadionu več godb. Pri maši sami, ki jo je daroval papežev legat, je pela mladina — okrog 30.000 udeležencev — pod vodstvom dr. Dolinarja, dr. Gržinčiča in kateheta Tomca in s spremljevanjem godbe »Zarje« sledeče pesmi: P. Ačkovo evharistično himno, Smolkovo »Pojte hribi in doline«, dr. Kimovčevo »Jezus hoče v srce priti«, hrvatsko od dr. Dolinarja nekoliko premenjeno »Tebe ljubi moja duša«, »Lepa si roža Marija« in »Povsod Bog«. Med obhajilom mladine pa je godba igrala Papeško himno.

Ob istem času so se po ljubljanskih župnih in drugih večjih cerkvah vršile pontifikalne službe božje, ki so jih opravljali jugoslovanski nadškofje in škofje. V stolnici je celebriral nuncij Pellegrinetti. Pri tej maši se je izvajala Premrlova Missa s. Josephi za mešani zbor, orgle in

orkester. Pri sv. Petru je bila arhijerejska služba božja križevskega vladike dr. Njaradija. Pel je zagrebški Ciril-Metodov zbor pod vodstvom prof. Komarevskega. Vsi kori so se potrudili, da so dali kar moč najlepše in najboljše.

Slovesnim litanijam na Stadionu 29. junija popoldne je prisostvovalo okrog 50.000 ljudi. Litanije je predpeval močan zbor ljubljanskih bogoslovcev, odpevala pa je vsa množica s spremljevanjem Slogine godbe pod vodstvom stolnega dekana in dirigenta dr. Kimovca. Petje množice je bilo veličastno in je zapustilo vtis pravega in pristnega ljudskega petja.

Zvečer sta se vršila dva duhovna koncerta. Zagrebški Ciril-Metodov zbor pod vodstvom prof. Komarevskega je izvajal v frančiškanski cerkvi Česnokova Liturgijo sv. Janeza Zlatousta in nudil občinstvu, zlasti izobraženstvu, v vzornem podajanju globokoresnih vzhodnoslovanskih liturgičnih spevov izreden glasben užitek. »Pevska Zveza« je nastopila nekoliko pozneje na prostem, na jako ugodnem prostoru nekdanjega knežjega dvorca. V mogočnem, tudi na zunaj slikovitem zboru nad dva tisoč pevk in pevcev je pod vodstvom prof. Bajuka izvajala Pušev »Slavospev sv. Rešnjemu Telesu«, novo, sicer preprosto, a hvaležno, dobro zgrajeno in občuteno skladbo, nato kot glavno koncertno skladbo Tomčev zborovski oratorij »Odrešeniku sveta« in za sklep Premrlovo kantato »Križu povišanemu«. Marsikoga je skrbelo, kako bo »Zveza« izvedla težek spored, zlasti Tomčev oratorij. Pa je šlo, hvala Bogu, vse lepo in gladko, da smo bili tega Zvezinega nastopa res in po pravici veseli. Zbor je bil izvrstno pripravljen in je v celotnem poteku koncerta — če odštejemo par nesigurnosti moškega zbora v oratoriju — naravnost presenečal ter vzbujal priznanje in občudovanje. Zbor se je tudi intonacijsko držal izredno dobro in pokazal veliko disciplino. Izvajane skladbe, tudi najtežja polifonska mesta v oratoriju so prišla do popolne veljave in pravega izraza. Istotako je bila z zanosom, jasno in plastično izvedena moja harmonsko ne lahka kantata. Uspeh »Pevske Zveze« nas tem bolj veseli, ker ji je s tem dano zadoščenje za velik trud in požrtvovalnost njenih pevcev in pevk, naših organistov, ki so pripravljali koncert in zlasti obeh glavnih pevovodij: prof. Bajuka in prof. Tomca. Zadoščenje pa tudi za razna nasprotja in ovire, ki se je morala »Zveza« z njimi boriti, da si je sploh priborila možnost koncertnega nastopa pri kongresu.

Nekaj posebnega, velikanskega in nepozabnega je bila nočna procesija okrog 40.000 mož in fantov, ki je šla iz srede mesta na Stadion. Spremljalo jo je 21 godb, ki so igrale samo nabožne napeve, udeleženci pa so v skupinah prepevali evharistične in druge pesmi. Petje in navdušenje nočnih moških častivcev sv. Rešnjega Telesa in Marije Pomočnice je prehajalo na mnogih mestih kar na množico, ki je stala v špalirju. Od zvokov godb in petja procesije ter ostale množice, ki je gledala to čudo, je prijetno in blaženo odmevalo v ozračju. Pri polnočnici na Stadionu so peli možje in fantje kongresne pesmi pod vodstvom g. Puša. Petje je spremljala godba »Sloge«. Slovesne polnočnice so bile istočasno po ljubljanskih župnijskih in samostanskih cerkvah. V stolnici smo izvajali Sattnerjevo Missa seraphica in vloge slovenskih skladateljev, zvesti načelu, da gre kakor sploh, zlasti pa še ob takih slovesnih prilikah, prednost naši domači cerkvenoglasbeni literaturi. Pred mašo smo zaorili že tretjič dr. Kimovčevo umetno kontrapunktično antifono »Ti si Peter«.

Z radostno napetostjo smo pričakovali slovesne pontifikalne maše papeževega legata, določene za nedeljo ob devetih na Stadionu. Pri tej priliki je ob vstopu kardinala-legata na Stadion zapel 500 grl močan zbor¹, vzorno izvežban in dirigiran od stolnega dekana

¹ Sodelovali so ljubljanski in okoliški pevski zbori, vseh skupaj okrog trideset.

dr. Kimovca, dr. Kimovčevo za ta nastop zloženo à capella skladbo »Ti si Peter«, kjer je v drugem delu prav prikladno in učinkovito uporabljen motiv »Ti nebeške ključe imaš« iz znanega ljudskega litanjskega odpeva. Ta spev so pevci ponavljali, dokler kardinal ni došel na tribuno. Sledila je slovesna maša, ki ji je prisostvovalo do sto tisoč ljudi samo znotraj Stadiona, poleg nevštetih tisočev zunaj. Kot glavna mašna skladba je bila za to kongresno slovesnost določena koralna Missa de Angelis. Zbor, vežban — kolikor je bilo ljubljanskih pevcev — v Ljubljani od dr. Kimovca samega, v okolici pa od organistov po navodilih glavnega pevovodje in pozneje še v posebnih dolgih vajah in končno v ljubljanski skupni vaji na Stadionu pod vodstvom dr. Kimovca, je mašo vzorno lepo izvajal. Tu nismo slišali samo točnih koralnih melodij, temveč je v njih plulo tudi sveže, barveno in izrazito se prelivajoče glasbeno življenje. Pevci (tenori in basi) so vedno pričenjali in peli vse dele, pevke in dečki so povzemali vsako drugo vrstico in spev na ta način ojačevali in osvetljevali. Bilo je prav, da se je izvajala koralna maša; s tem je prišla do besede vrsta cerkvene glasbe, ki jo Cerkev pri liturgiji smatra najbolj za svojo in kot tako priporoča. Skoraj na vseh podobnih kongresih dajejo koralu častno mesto; zato ga je dobil tudi pri nas. Pa tudi velikega praktičnega pomena je bilo to vpoštevanje koral. Mnogi organisti in pevci so se z njim prav sedaj dobro seznanili in ga bodo brezdvomno tudi doma v bodoče več, rajši in bolje gojili. Veličastno so se glasili štiriglasno peti koralni mašni odgovori, ki so se kaj lepo prilegali prijetno sonornemu in pravilnemu kardinalovemu petju. Spremenljive speve: introit in druge je deloma priredil, deloma zložil dr. Kimovec.² Prav krepko se je glasil njegov gradual, zlasti čvrsti Alleluja. Po odpetem ofertoriju so dovršeno dodali še Riharjevo pesem »Hvali Sion Rešenika« (2 kitici).³ Krasno je donela tudi Riharjeva pesem »Praznika svetega«, ki so jo peli pred mašo.

Sklepno, največjo kongresno procesijo v nedeljo popoldne so poveljevale zopet številne godbe in petje raznih skupin. Na Stadionu je bilo potem pred litanijami, pri litanijah in pri sklepu kongresa mogočno se glaseče ljudsko petje. Izredno lepo se je glasila blagoslovna pesem »Glasno zapojmo«, izmed Marijinih: »Lepa si roža Marija« in »Ti, o Marija«. Izmed litanjskih odpevov je posebno gladko in v redu potekel »Le za Jezusom hodimo«, dočim sta se pri odpevih »Marija k tebi« in »Saj lepše rožce nima svet« ritem zbora in ljudstva nekoliko lomila. Hribarjev »V Zakramentu se je izkazal tudi tu kot pristni ljudski napev, enako Haydnova »Zahvalna«. Čakali smo še, da prideta na vrsto tudi dr. Čerinova Himna v čast sv. Rešnjemu Telesu in nova »Povsod Boga«, pa ju žal ni bilo. Pri sklepu kongresa bi se vsekako najbolj podali kot himni, določeni v prvi vrsti za kongres in vežbani ter izvajani nešteto krat prej.

Za nedeljo napovedani drugi koncert »Ljubljanec« se ni vršil. Pač pa je 1. julija zvečer nastopil še enkrat Ciril-Methodov zbor iz Zagreba, ki je izvajal izbrane staroslov. duhovne zborovske skladbe ruskih, bolgarskih in jugoslovanskih avtorjev in se izkazal kakor pri prvem tako tudi pri tem koncertu kot umetniško visoko stoječa pevska družina.

S pevsкими in glasbenimi uspehi na evharističnem kongresu smo torej lahko zadovoljni. Gotovo so tudi tisti udeleženci, ki so nas v tem pogledu do sedaj manj poznali, odnesli s seboj najboljše zadevne vtise.

² Žal, da se niso ujemali z mašo, ki so jo brali pri oltarju in ki je bila Srca Jezusovega; pevci so pa peli mašo sv. Rešnjega Telesa.

³ Pravilno bi bilo »Lauda Sion Salvatorem«.

Dr. A. Dolinar:

Zgodovina katoliške cerkvene glasbe.

(Dalje.)

Vse glasbene pojave, ki smo jih zasledovali od začetka 17. stoletja dalje, zaznamuje glasbena zgodovina z glasbenim barokom. (Cerkv. Gl. I. 1932 št. 3-4 str. 52.) Dediščino predidoče dobe vokalne polifonije skrbno upravljajo učenci Fuksove šole: Wagenseil (1715—1777), Tuma (1704 do 1774); Caldarovo in starejše neapolske šole smer zastopa Reutter († 1722). V docela italijanskih vplivih plavajo Hasse (Cerkv. Gl. 1934 št. 9-10), Monn (1717—1750 in zlasti Bonno (1710—1788), ki posreduje med starejšo in novejšo neapolsko šolo, Gassmann (1729—1774) spočetka popolnoma pod italijanskim vplivom, pozneje se je znašel na domačih dunajskih tleh. Važna člena v tej družbi tvorita tudi Albrechtsberger (1736—1809) priznan glasbeni učitelj (učitelj Beethovnov), skladal zlasti v polifonskem slogu in Gassmanov učenec — Salieri (1750—1805) živel na Dunaju in skladal v neapolskem slogu.

Vse te različne stilne smeri so zastopali skladatelji, ki jih prištevamo tvorcem in predstaviteljem starejše dunajske šole: Že zgoraj omenjeni Monn, Reutter, Wagenseil in še Schlöger (1722—1766), Starzer (1726—1787) in Mann (1726—1782). Na Dunaju delujoči Italijani: Caldara, Comti, Porsile, Badia so imeli smisel za široko raztegnjeno in čutno podčrtano melodično linijo: nemški miselnosti prija kontrapunkt v vseh svojih oblikah. Morda ni bilo v nobenem razdobju in na nobenem kraju toliko smisla in tudi zmožnosti za stroge kontrapunktične oblike (fuga, kanon), kot ravno tedaj, ko je bil Fuks ravnatelj dunajske dvorne kapele. Glavni obliki baročne dobe sta bili fuga in suita z laškim nazivom partita: en tema je značilen za obe obliki, ki sta baročni dobi prav svojstveni. Novo dobo oznanujeta obliki divertimento in 4 stavkovna simfonična oblika z menuetom, kjer je prvi stavek pisan v tako zvani sonatni obliki, ki jo označujeta zlasti dve temi. Uvod in pripravo v to dobo tvori manhajmska šola s Stamitzem na čelu. Bücken jo nazivlje dobo sijaja brsteče svežosti, prekipevajočo pomladnih dihov in sokov. Temeljno osnovo nove glasbene dobe določa nov način glasbenega občutja. Ravno oblika suite in fuge je ljubila dolgo izpeljavo ene določene teme: kar znači enotno ubranost umetniškega občutja. Novejša bližajoča se doba ne polaga več poglobitve važnosti na to, temveč poudarja in v ospredje stavlja z gibanjem rastočo in nastajajočo misel, ki se krepi v glasbenih prehodih in je njen glavni značaj razvoj. Moški, junaški značaj prve teme v sonatni obliki dobi svoje nasprotje v lirično pobarvani, pevno zasnovani stranski temi. Tudi posamezni sestavni deli teme se med seboj čuvstveno različno pobarvani potom nasprotno si postavljenih ritmičnih poudarkov, dinamičnih učinkov (hitra menjava, f, p, sforzato poudarki, hipna dinamična porast) in potem ves ustroj naraščanja.

Glavno sredstvo za prikazovanje razvoja in zlasti za slikanje stopnjevanj in dosego viškov znači simfonično-tematsko delo, kar znači poživitev skladbe potom motivov vzetih iz danih tem. Ta način glasbenega ustvarjanja ni sicer nov; v nasprotju s prejšnjim (vokalna polifonija 16. stoletja, Bach itd.), ki se je naslanjal zgolj na kontrapunktična pravila o vodenju glasov, jemlje ta kot podlago harmonijo. Tudi orkestralna obdelava je drugače usmerjena: dočim so potekali prej posamezni glasovi docela kontrapunktično, se razvijejo sedaj na podlagi harmonije in mešanja zvočnih barv. Godala tvorijo še kot doslej ogrodje: pihala ne služijo več samo za ojačanje, ampak jih uporabljajo po gotovih umetniških vidikih. Izmed novih oblik, ki so se rodile v naročju simfonične in komorne glasbe, si je prisvojila cerkvena glasba dve obliki, ki sta prav za prav razširjeni v pesemski obliki (Liedform) in zelo primerni za slikanje notranjih duševnih dogodkov in sicer potom motivičnega dela: to sta sonatna in rondojeva oblika. Za razumevanje cerkveno glasbenih del sledeče dobe je to zelo važno. Zborski stavek je v glavnem le še ohranil značilnosti predidocih dob: zborsko deklamacijo, potom zadržkov izpeljane sekvence, deloma polifonsko snovanje potom začetnih motivov. Prosvitljena doba je zlasti zahtevala jasnost besedila, medtem ko imajo spremljevalni glasovi značaj figurativnega obkrožanja ali potom enotnih tem zaključeno obliko podčrtati ali vsebino muzikalno ilustrirati.

Vse to je treba vedeti pri obravnavanju dunajskih mojstrov Hajdna, Mozarta in Beethovna s cerkveno glasbenega stališča. Razumeti je treba duhovno ozračje dobe, ki se v tej dobi (konec 18., začetek 19. stoletja) oprosti ne samo od vodstva cerkve, ampak tudi od krščanstva. Kultura, ki bujno procvita, ni več cerkvena niti krščanska. Krščanstvo smatrajo še kot neko estetsko vrednoto. Najboljši geniji se odtujijo krščanstvu. Glavne sokove svojega duhovnega bistva črpajo iz krščanstvu sovražnih nazorov novodobnega paganstva. To je bil splošen duh tiste dobe, ki ga je treba v poštev jemati. Če pregledujemo cerkvenoglasbena dela teh mojstrov, moramo ločiti stališče glasbenika, stališče liturgika, in poudariti, da leži glavna sila njihovega stvarjenja na svetnem in ne cerkvenoglasbenem poprišču.¹ Muzikalno vzeto so tudi med njihovimi cerkvenimi skladbami dela, ki nosijo pečat najvišje usovržitve: toda z liturgičnega stališča v splošnem ne zadostijo tistim zahtevam, ki jih stavi cerkev za skladbe, ki so določene za rabo pri cerkvenem bogoslužju. To pravico nedvomno ima. Upravičena pritožba proti tem liturgičnim predpisom bi bila tista, če bi te zahteve bile nezdržljive z glasbeno umetnostjo in bi umetnost kot tako izključevale. Cerkveni predpisi zahtevajo popolno in smiselno izreko (deklamacijo) in zabranjujejo vse, kar je posvetnega in teatraličnega. Če so se te zahteve kdaj pretiravale, temu ni bila kriva Cerkev, ampak nepravi tolmači sami. Da pa je bilo in je še možno v okviru cerkvenih določb ustvarjati vsestransko umetniška dela, je pa zmeraj dovolj dokazov iz

¹ Weimann: Die Gesch. der Kirchenmusik, 236.

preteklosti in tudi sedanjosti. Zgoraj omenjeni skladatelji se teh predpisov splošno niso držali: krivda ne leži posebno na njih (saj nam je znano iz njihovih življenjskih podatkov versko stališče) ampak v duhu tistega — pozitivni veri — sovražnega časa, ki ni imel razumevanja za cerkveno resnobo in cerkveno dostojanstvo. Da se imenovani mojstri tu niso uživali, je le obžalovati, ker bi bili sicer zmožni ustvariti nov cerkvenoglasben slog, ki bi prav nič ne zaostajal za Palestrinovim.

(Dalje prihodnjič.)

Nove določbe škofijskega ordinariata v Ljubljani.

Ljubljanski »Škofijski list« je objavil v 4. letošnji številki sledeče tudi petja in glasbe se tikajoče določbe:

Govori in petje pri pogrebih.

Dogaja se, da pri pogrebih govore na cerkvenem pokopališču govorniki, ne da bi prej to javili cerkveni oblasti. Po kan. 1211 cerkv. zakonika pa morajo škofje in župniki oziroma poklicani cerkveni predstojniki skrbeti, da v pogrebnih govorih ne bo ničesar, kar bi se ne strinjalo s katoliško vero ali pieteto. Zato se določa sledeče:

Kdor namerava na cerkvenem pokopališču govoriti, mora dobiti za to od pristojnega župnika (v Ljubljani od upravitelja pokopališkega fonda) dovoljenje. Če župnik oziroma dotični predstojnik smatra za potrebno, more zahtevati tudi spisan govor. Na temelju napovedbe vsebine govora ali spisa se da dovoljenje za govor, ako so izpolnjeni pogoji zgoraj navedenega kanona.

Župnik naj tudi, kadar se mu zdi potrebno, vpraša onega, ki pride pogreb naročat, če bo morda kdo govoril na pokopališču. V primeru, da bo kdo govoril, naroči župnik, naj pride govornik do njega. Župnik se potem ravna, kakor je zgoraj povedano.

Ko bi kdo govoril na pokopališču, ne da bi se bil prej oglasil pri župniku oz. dotičnem predstojniku, naj pokopovalec molče počaka ob grobu kot uradna priča govora. Molče naj se umakne le tedaj, ko bi govornik govoril kaj takega, kar se ne ujema z vero ali pieteto.

V obeh primerih pa naj se dogodek naznani na škof. ordinariat, da bo ta ukrenil, kar bo v zmislu določil cerkvenega prava potrebno.

Iste določbe veljajo tudi za govore med pogrebnim sprevodom.

Dogaja pa se tudi, da se pri pogrebnih sprevodih pojo pesmi, ki se v njih izpušča beseda Bog in pesmi, katerih besedilo ni primerno za cerkveni pogreb, ki je verski obred. Zato se odreja, da velja gornje določilo tudi glede pesmi pri pogrebih. Župnik ali dotični predstojnik naj vselej poizve, katere pesmi se bodo pele in kakšno je njih besedilo. Ako bi se besedilo ne strinjalo s katoliško vero ali pieteto, naj se ravna, kakor je določeno glede govorov.

Zadevne določbe III. ljubljanske sinode (str. 161) se s tem razveljavljajo.

Godbe pri teoforičnih procesijah.

Znano je, da pri procesijah, in tudi pri najbolj svečanoliturgičnih: velikonočnih in o sv. Rešnjem Telesu, igrajo po mnogih krajih naše škofije godbe še vedno svetne koračnice. Ta razvada je bila že večkrat grajana in se je zoper njo nastopalo. V zadnji dobi se je doseglo, da so pričele godbe ponekod pri procesijah igrati cerkvene himne, kakor je edino oziroma najbolj pravilno. Mnogokje se pa ne morejo odločiti, da bi prenehali s svetnimi koračnicami in uvedli boljšo in cerkvenega bogoslužja vredno prakso.

Zato odreja škof. ordinariat, da se poslej pri teoforičnih procesijah ne smejo igrati več druge skladbe kakor cerkvene. Danes, ko je na razpolago dovolj instrumentiranih cerkvenih skladb, ta določba ne bo združena s prevelikimi težavami.

Cerkvenim predstojnikom se naroča, da vselej, kadar naprosijo ali naroče za teoforično procesijo godbo, od nje brezpogojno zahtevajo igranje izključno cerkvenih skladb.

Izdaje pesmi za ljudsko petje.

Vse pesmi, pa naj bo samo besedilo ali samo napevi ali harmonizacije cerkvenih pesmi, namenjenih ljudskemu petju, se morajo pred izdajo vselej predložiti škof. ordinariatu v odobritev. Predložiti se mora besedilo vseh kitic posameznih pesmi. Torej ne samo posebne izdaje, ampak tudi vse, kar hočejo objaviti posamezni listi.

Besedilo in napev se ne smeta izpreminjati, ampak zapisati tako kakor ju imajo dosedanje odobrene izdaje. Če bi se izdajatelju zdela v besedilu potrebna kaka izprememba, jo mora posebej označiti in povedati razloge, zakaj je izprememba potrebna. — Prav tako in še bolj nujno je, da naprej naznani in opraviči vsakršno meno v napevu.

Izdaje, ki bi tem predpisom ne ustrezale, se bodo brezpogojno zavračale.

Stanko Premrl:

Slovenska evharistična glasba.

(Razgled po naši evharistični cerkvenoglasbeni literaturi o priliki evharističnega kongresa v Ljubljani.)

O slovenski najstarejši evharistični glasbi oz. petju kaj točnega povedati ni mogoče. Ostanke najstarejših slovenskih cerkvenih in nabožnih pesmi, ki jih je naše ljudstvo pelo v cerkvi in pri procesijah že v 15., 14., 13. stoletju in še prej, kažejo, da so bile te pesmi v prvi vrsti prevodi latinskih in nemških prazniških, Marijinih in nekaterih drugih himnov.¹ Evharističnih pesmi tu sicer še ni vmes, a lahko si mislimo, da so se prej imenovanim pesmim pri-

¹ Prim. dr. Josip Mantuanijev opis »Zgodovinski razvoj slovenske cerkvene pesnik.« C. Gl. 1913.

družile kmalu tudi evharistične, bodisi prevedene bodisi izvirne. Peli so jih koralno ali koralu podobno. To moremo sklepati tudi iz napevov kakor jih ima Trubar v svojih pesmaricah.² Škoda, da ni izšla Slovenska pesmarica, ki jo je v začetku 17. stol. pripravljala in nameraval izdati ljubljanski škof Tomaž Hren. Ta bi nam bila gotovo dala kolikortoliko vpogleda v dotedanjo našo evharistično glasbo. Tako pa se razvoj naše evharistične kakor tudi splošne cerkvene glasbe, ki ga moremo nepretrgano zasledovati do danes, pričenja šele koncem 17. oz. v 18. stoletju.

Steržinar, Lavrenčič, Redeskinji (18. stol.)

Tri izdaje iz 18. stol. so kakor splošno tako tudi glede evharistične literature in glasbe posebno važne: Jakob Steržinarjeva »Catholish kershanskiga vuka Peissme iz l. 1729, Primoža Lavrenčiča »Missionske Catholish karshanske Peifsmec«, sestavljene l. 1748 in tiskane l. 1752, ter Maksa Redeskinija »Osem in shesdeset svetih Pesm sraven dveh normalskeh per pejti, inu per gmej maŕhi navadneh Pefsem iz l. 1775, napevi pa iz l. 1776 (II. izdaja l. 1795, III. iz l. 1800).

Steržinar prinaša takoj v začetku svoje zbirke še danes splošno znano blagoslovno pesem »Častimo te Živi Kruh Angelski, o pravi človek vkup inu Bug nebeški«, ki so jo peli pred blagoslovom s sv. Rešnjim Telesom, po blagoslovu pa: »Ne zapusti nas nikdar, Jezus naš Zveličar«. Potem so dodajali še: »Čast bod' Bogu Očetu, inu Sinu, inu Svetimo Duhu; koker je bilo v začetku, zdeji nu vsaki čas, inu od vekomai do vekomai«. Pred pesmimi in po pesmih, t. j. v začetku službe božje in na koncu, pa so peli: »Častitu usaki čas bodi, tu sladku Ime Jezus inu Ime Maria«. ³ Nadaljnje pesmi v čast sv. R. T. so v Steržinarjevi pesmarici sledeče: »Večni božje resnici verjem jest karšenik de Očet na desnici je naš Odrešenik: al koker je v nebesih toku res je tukaj v svetim Rešnjim Telesi Bug nu človek vkupej« (9 kitic), »Od vrednosti tega Sakramenta svetiga Rešniga Telesa« (12 kitic), »Od fruhtov inu gnad tega Sakramenta sv. Rešniga Telesa« (13 kitic), »Od perpravlanja inu preje-manja tega Sakramenta sv. R. T.« (15 kitic), Vse te pesmi in še več drugih so peli na prvi napev ali »vižo«, kakršno objavlja Steržinar v tej zbirki za pesem »Od Boga cila nu konca tiga človeka«. ⁴

Lavrenčič podaja za pesem »Častitu vsaki čas bodi tu sladku ime Jezus inu ime Maria« kakor tudi za bogoslovno »Častimo te« ter »Ne zapusti nas« s sledečim »Čast bodi« tudi napev, iz katerega se je po raznih predelavah izcimil naš sedanji »Častimo te«, »Sveto« in »Nikdar nas ne zapusti«.

Redeskinijeva pesmarica je izšla z besedili posebej, z napevi posebej (razen za dve mašni). Evharističnih pesmi je pet: »Od lubezniviga Jezusa v S. Rešnjim Telesic« (11 kitic), »Od S. Rešniga Telesa, kader štiradefset ur ven postavlenu stoji (18 kitic), »V kateri se duša Kristusu zahvali za njega S. Rešnu Teluc« (9

² Prim. dr. Josip Čerinov spis: »Pesmi slovenskih protestantskih pesmaric, njih viri in njih uporaba v poreformacijskih časih«. Trubarjev zbornik 1908.

³ V Riharjevem času, t. j. sredi 19. stol., so peli ta spev samo še po blagoslovu z Najsvetejšim; danes pa pri nas že malokje.

⁴ Napev se mora pričeti s c, ne z a, ker je namreč c-ključ pomotoma postavljen na drugo namesto na prvo črto.

kitic), »S. Ignaciuse zdihovanje po S. Obhailu« (5 kitic), »Od Serca Jezusoviga« (16 kitic). Dočim so napevi v Steržinarjevi in Lavrenčičevi pesmarici globoko resni in oprti na gregorijanski koral, stoje Redeskinijevi pod vplivom takratne figuralne, zlasti instrumentalne glasbe. Zdi se pa, da je v njih hkrati tudi kolikor toliko vpliva slovenske narodne pesmi. In končno so tudi med Redeskinijevimi napevi nekateri dokaj umerjeni in jih je sedem v molu zloženih.

Marsikatero evharistično pesem so v 18. stol. prinesle še razne druge zbirke. A o teh ne nameravam razpravljati in tudi niso toliko važne. Opozorjam pa na razne dragocene pisane pesmarice iz te dobe, zlasti Jožef Ambrožičeve iz l. 1771, 1775 in 1787, ki je o njih obširno pisal Franc Kramar v »C. Gl.« 1922—1925. Teh pesmaric je deset. V šesti iz l. 1787 se nahaja 44 pesmi o Sv. Rešnjem Telesu, z napevom pa samo ena. Iz novejšega časa nam nudijo precej vpogleda v našo starejšo evharistično literaturo Ivan Kokošarjeve zbirke, ki je o njih poročal v »C. Gl.« 1932 in 1933 Roman Pahor, Emil Adamič pa priredil iz napevov teh zbirk 21 pesmi, med njimi eno celo mašo s šestimi spevi in blagoslovno pesem »Na kolena poklekni mo«. Istotako prinašajo dr. Karel Štrekljeve Slovenske narodne pesmi med pobožnimi pesmimi par prav značilnih evharističnih himnov; v Dodatku pa je med raznimi starejšimi cerkvenimi pesmimi navedenih 108 evharističnih. Zelo zajemljiva in poučna je končno — da omenim samo še eno — Lemplova pesmarica, krasno spisana od svoječasnega koroškega dekana Lempla približno sredi 19. stol., z nad 300 starejšimi slovenskimi cerkvenimi pesmimi in okrog 800 napevi. V tej pesmarici je 46 evharističnih pesmi s približno tolikimi preprosto ljudskimi napevi.

Toda preidimo že v 19. stoletje samo kot tako in si oglejmo, kakšne evharistične skladbe so v tem času ustvarili naši skladatelji.

Dolinar, Rihar in drugi (19. stol.)

Kot eden prvih se pojavi Luka Dolinar, skladatelj in nabožni pesnik (1794—1863), umrl kot župnik v Šmartnem v Sp. Tuhinju. V »Napevih za pesmi v godove in praznike celega leta« (I. natis l. 1833, II. l. 1862) je med drugimi objavil 6 pesmi v čast sv. Rešnjemu Telesu in 12 obhajilnih. Njegove pesmi so triglasne, zložene v preprostem ljudskem tonu, v melodiji v marsičem podobne Redeskinijevim.

Gregor Rihar (1796—1863), umrl kot stolni zakristan (vikar) in organist v Ljubljani ter bil svojčas prvak naše zlasti cerkvene glasbe, je zložil deloma priredil že v svojih »Vižah« (I. in II. del)⁵ med drugimi pesmimi 8 evharističnih; med temi tudi obe kot blagoslovni splošno znani: »Pridi molit, o kristjan« in »Častimo te — Sveto — Nikdar nas ne zapusti«. Že pri Steržinarju in Lavrenčiču omenjenemu »Častimo te« je pridejal še »Sveto«; tam omenjeni vzklik »Častito vsak čas bodi to sladko ime Jezusino ime Marija« pa je porabil za sklep. V posebni zbirki je izdal »Napeve svetih pesmi od sv. obhajila« (1859). Tudi med njegovimi ostalimi zbirkami, ki vsebujejo zlasti mnogo Marijinih pesmi, se nahaja tu in tam marsikatera evharistična. V zbirki »Napevi svetih pesmi od Matere božje in sv. obhajila« je natisnjena njegova v pristno Riharjevem oziroma takratnem slovenskem ljudskem slogu zložena »Vesela pesem Jezusu« na Peter Hienigerjevo besedilo »O Jezus ves moj blagor tic.«⁶ Riharjeve pesmi so kljub svoji preprostosti

⁵ Poleg svojih je Rihar prevzel v »Viže« še Blaž Potočnikove, Janez Travnove, Luka Dolinarjeve in druge pesmi.

⁶ To besedilo so pozneje uglasbili še: Cvek, Sattner, Hochreiter, Premrl, Fric in morda še kdo drugi.

— če jih kot take primerjamo z današnjo cerkveno glasbo — vendar že dosti umetnejše in izrazitejše od Dolinarjevih; vplivane brezdvomno po eni strani od svetne operne in instrumentalne glasbe, po drugi strani pa zopet ukoreninjene v naši slovenski ljudski duši in našem slovenskem narodnem okusu, kakršen se je ustalil izza pozno baročne oz. dunajsko klasične dobe. Besedila, na katera je Rihar zlagal evharistične in Marijine pesmi, so poleg P. Hicingerja pesnili še Janez Volčič, Blaž Potočnik, Andrej Praprotnik in drugi. — Poleg slovenskih evharističnih pesmi je Rihar uglasbil tudi zbirko kremenitih 21 latinskih himnov in antifon za praznik sv. Rešnjega Telesa. Izšli so hkrati za mešani in moški zbor. Pet teh himnov oz. antifon je dr. Franc Kimovec v novejšem času preuredil in objavil med raznimi drugimi Riharjevimi skladbami v zbirki »Rihar renatus«. Med Riharjevimi evharističnimi skladbami zavzema — kar glasbo kot tako tiče — posebno odlično mesto njegovih 13 *Tantum ergo*, zloženih večinoma za mešani zbor z orglami. V te skladbe je Rihar položil izredno mnogo iznajdljivosti glede melodije, obilno harmoničnega bogastva in jih odel v izklesano obliko. Semtertje prinaša v glasovih prijetne imitacije; skladbe so zložene tematično, ponekod kar strogo kontrapunktično. V primerni preuredbi zlasti spremljanja, ki je bolj instrumentalno kakor orgelsko, bi se mogli ti slovesni spevi še danes — vsaj nekateri — prav dobro in učinkovito uporabljati; zlasti bi jih priporočal za duhovne koncertne prireditve.

V Riharjevem času so evharistične pesmi skladali in jih v lastnih zbirkah izdajali še: Leopold Cvek (1814—1896), Andrej Vavken (1838—1898), Kamil Mašek (1838—1859) v svoji »Cäcilia«, ki je objavljala cerkvene pesmi s slovenskim in nemškim besedilom, ter Fran Gerbič (1840—1917) v svoji »Liri sionski«. Posamezne evharistične pesmi pa imamo še od raznih drugih naših skladateljev.

Cecilijanska doba (od l. 1877 dalje).

Neizmerno bolj kakor kdaj prej je slovenska evharistična glasbena literatura narastla v času našega cerkvenoglasbenega preporoda, ki datira od ustanovitve Cecilijinega društva v Ljubljani l. 1877 in dalje. V tem času smo dobili izredno mnogo slovenskih evharističnih preprostih in umetnih pesmi, pesmi a capella in z orglami, celo instrumentiranih, pesmi kitičnih in prekomponiranih, raznih evharističnih himnov, antifon, hvalnic, slovenskih in latinskih evharističnih skladb za češčenje sv. Rešnjega Telesa pri maši in raznih drugih prilikah, pri izpostavitvi Najsvetejšega, pri procesijah s sv. Rešnjim Telesom in prav letos o priliki evharističnega kongresa smo obogateli še za kantato »Kruh iz nebes«, delo skladatelja prof. Matije Tomca.

V podrobnem je evharistična literatura iz tega časa sledeča:

Anton Foerster (1837—1926), prvak te dobe, zlasti kar tiče strogo Cecilijansko smer, je že med svojima prvima dvema izdajama cerkvenih pesmi: 25 cerkvenih pesmi in 20 izvirnih cerkvenih pesmi objavil več evharističnih, deloma za mešani, deloma za moški zbor, vzorno priredil veliko zborovsko pesmarico »Cecilija« (I. izd. l. 1884, II. 1901), v kateri se nahaja v I. delu med drugimi skladbami cela vrsta Foersterjevih in drugih evharističnih pesmi ter več *Tantum ergo*, v II. delu pa so na prvem mestu obhajilne. Enako dobimo v zbirkah »Cantica sacra« (3 zvezki) evharistične pesmi in *Tantum ergo* za moški zbor. Posebej so izšli: 4 *Tantum ergo*, pozneje 12 *Pange lingua* (*Tantum ergo*)⁷, deloma vzeti iz

⁷ Izplačalo bi se Foersterjeve *Tantum ergo*, ali vsaj izbrane, izdati s slovenskim besedilom. Najučinkovitejši med vsemi je peti (str. 5) v B-duru. Foerster ga je tudi instrumental.

prejšnjega dela, 10 evharističnih pesmi. Kot urednik priloge »C. Gl.« od l. 1878—1908 je objavil v listu celo vrsto pesmi v čast sv. R. T. ter raznih evharističnih himnov in motetov mnogih, večinoma naših skladateljev in svoje lastne skladbe, med temi Litanije Srca Jezusovega.

P. Angelik Hribar (1843—1907) je izdal v zbirki »Slava Bogu« 25 evharističnih pesmi v mirno melodičnem, zelo prikupnem in dostojno cerkvenem slogu, 26 Tantum ergo svojih in drugih, v »C. Gl.« (1891) deset Tantum ergo. V zbirki »Slava Brezmadežni« (I. izdaja) nekaj evharističnih pesmi; tu se nahajajo tudi od njega prirejene, tolikanj pevane Litanije Srca Jezusovega in še ene izvirne z več odpevi.

P. Hugolin Sattner (1851—1934) je poslal v svet prvo zbirko pesmi v čast sv. Rešnjemu Telesu že l. 1881. L. 1903 je priredil veliko zbirko evharističnih pesmi pod naslovom »Slava Jezusu«, ki obsega 55 pesmi raznih naših⁶ in par nemških skladateljev; Sattnerjevih pesmi je sedem. Ta zbirka s svojo krepko in sodobno vsebino je pomenila za tisti čas v naši glasbeni in še posebej evharistični literaturi velik korak naprej. L. 1914 je Sattner zložil obširno evharistično skladbo »Evharistični jetnik«, ki jo je objavila hrvatska »Sv. Cecilija« s hrvatskim in slovenskim besedilom. Posebno krasne v novejšem slogu zložene evharistične pesmi je Sattner podaril našim zborom v svojih »Slavospelih v čast Srcu Jezusovemu« in v zbirki »Ognjišče ljubezni«, tudi Srcu Jezusovemu na čast. V teh zadnjih se je skladateljsko izredno močno razvil in v šestih pesmih zložil celo besedilo. S Hochreiterjem — dragim prijateljem izza mladih dni — je skupno izdal 8 himnov za procesijo sv. R. T. Zadnje njegovo evharistično delo tik pred smrtjo pa je zbirka 10 lahkkih blagoslovnih pesmi.

Janez Pogačnik (1855—1934) je kot svojo prvo evharistično zbirko izdal l. 1888 »Češčenje Jezusa v Najsvetejšem Zakramentu«, 5 pesmi za moški zbor, deloma z orglami. L. 1892 je sledilo 6 Tantum ergo. V novejšem času je zložil 10 jako lepih, hvaležnih pesmi v čast Srcu Jezusovemu. Nekaj njegovih prav posrečenih prvih pesmi sta prinesli zbirki »Slava Jezusu« (Sattner) in »Slava presv. Evharistiji (Premrl). Pa tudi v njegovi rokopisni ostalini je še več evharističnih pesmi.

Od Ignacija Hladnika (1865—1932) imamo 15 obhajilnih pesmi in zbirko »O sacrum convivium«, obsegajočo 24 evharističnih pesmi, med njimi 12 iz prve zbirke. Med temi pesmimi je nekaj takih, ki so postale pristno ljudske, n. pr. »Usmiljeni Jezus« in »Presveto Srce, slavo naj poje ti srce«. Pa tudi druge so lepe, občutene in v slovenskem duhu zložene, čeprav tuintam s kako oblikovno pomanjkljivostjo. Izdatno je Hladnik prispeval k naši evh. literaturi tudi s svojimi evh. himni. Ti so: »Cantus sacri in Sollemnitare Corporis Christi«, »Pangelingua et IV hymni ad Processionem«, »Laudes eucharisticae« (posebne krepke in veličastne skladbe), 4 Antiphonae ad Processionem in 3 zbirke Tantum ergo. Nekaj njegovih evh. pesmi je še v raznih drugih zbirkah, n. pr. v njegovih 23 cerkvenih napevih za moški zbor, v »Cerkv. Glasbeniku« in drugod.

Izmed naših starejših že umrlih skladateljev-cecilijancev, ki so prispevali k naši evh. glasbi, omenjam še Nedveda in Fajglja. Anton Nedved (1828—1896) je zložil dva Tantum ergo za dva glasa z orglami (izšla sta v samostojni izdaji), en Tantum ergo je priobčil C. Gl. 1878. Danilo Fajgelj (1840—1908), eden izmed cecilijanskih prvakov na Goriškem, je

⁶ Sodelovali so razen P. H. Sattnerja Bervar Jožef, Fajgelj, Foerster, Hladnik, Hribar, Kimovec, Laharnar, Ličar, Ocvirk, Pirnat, Pogačnik, Premrl, Savinšek, Spindler in Zupin.

izdal pod naslovom »O sacrum convivium« 24 obhajilnih in Srea Jez. pesmi za moški zbor in več zbirk Tantum ergo bodisi sam bodisi skupno z Ivanom Kokošarjem. Sodeloval je tudi pri izdajah goriškega Cec. društva, ki je otelo pozabnosti marsikak biser naših najstarejših cerkvenih in med temi tudi evh. pesmi. Še mnogo Fajgljevih skladb je nenatisnjenih; med temi tudi 12 Tantum ergo.

Še živeči starejši cecilijanec Karel Bervar (1864) je zložil in izdal 3 zbirke blagoslovnih pesmi.

(Konec prih.)

Viktor Steska:

Naši glasbeniki v ljubljanskih jezuitskih dramah.

Ko so se naselili jezuiti l. 1597 v Ljubljani, so takoj pričeli misliti na ustanovitev gimnazije. Kmalu je poslopje stalo in pouk se je pričel.

Da bi se gojenci vadili v lepem govoru in olikanem nastopu, so uvedli dijaške igre. Nekateri teh iger so bile združene z glasbenimi točkami. Dijaki, ki so predstavljali simbolične osebe, so nastopali kot pevci in godci.

Te glasbene točke so skladali poleg tujih tudi domači skladatelji. Glasbene točke v igri David, ki so jo predstavljali v Ljubljani l. 1689, je zložil Bernard Staudt, vodja dunajske jezuitske kapele. Dijaki so nastopili kot simboli: Očetovska skrb, božja previdnost, Salamonov genij, zvestoba itd. Ali je bil Staudt domačin, ni znano; domačina pa sta bila Janez Jurij Hočevar in P. Marijan Čadež.

L. Pridno se je kot skladatelj udejstvoval Janez Jurij Hočevar (Gottscheer), ki je bil rojen 2. okt. 1656 v Novem mestu. Učil se je prava in postal l. 1686 doktor prava v Padovi. Potem se je naselil v Ljubljani kot odvetnik deželnih stanov kranjskih. Ko se je ustanovila l. 1693 v Ljubljani Acadèmia Operosorum, se ji je takoj pridružil, prav tako l. 1702 Glasbeni akademiji (Academia Philoharmonicorum), kjer so ga izvolili za prvega predsednika. S soprogo Marijo Katarino je imel več otrok: Marijo Justino, roj. 10. jan. 1692, Josipa Fortunata, r. 12. jul. 1693, Antona Ferdinanda, r. 18. okt. 1697. (IMK, 1900, 197.)

Bavil se je z zvezdoslovjem in glasbo. Umrl je l. 1714. Kot član Ac. Operosorum si je privzel ime Candidus. Spisal je več zvezdoslovnih razprav: Disertatio astrologica seu Curiosa ac selectiores Astronomicae observationes. 1693. — Amuletum Mundi Agonizantis Directum ad Maiorem Dei Optimi Maximi gloriam. 1685. Omnia genetica ex ejusdem influxibus rationata.

Kot glasbenik je zložil Lavretanske litanije (IMK, 1900, 52) in glasbene dele nekaterih jezuitskih dram, in sicer:

1. Joseph Austriacus in Josepho Aegyptio adumbratus (Jožef Avstr. v egiptovskem Jožefu predpodobljen). Igrali so to igro 15. jun. 1690. Dijaški godci so nastopili kot simboli Herkula (besnost), egiptovskega genija, genija hudobnih, pobožnosti, ljubezni, strahu. Glavni godci so bili: Jurij Robida, bogoslovec-moralist, iz Škofje Loke, Adam Kočar (Khozer) iz Ribnice, šestošolec (retor); Pavel Irmel iz Radovljice id.¹

2. Magnamitatis Belli et Pacis in Critolao etc. (Veledušnost v boju in miru v Kritolu) 1710.

¹ V jezuitskih šolah so se imenovali: prvošolci — parvistae, drugošolci — principistae, tretješolci in četrtošolci — humanistae I. in II. classis, petošolci — poetae, šestošolci — rethores, potem logici, physici, moralistae, casuistae.

Kot godci so nastopili Ludovik Candido, absolviran modroslovec; Feliks Mihael Holzer, moralist, Josip Irlich iz Kamnika, fizik; Filip Jakob Naum iz Kamnika, retor; Andrej Sogor, godec pri oo. avguštincih, itd.

3. Ericus disertus (Zgovorni Erik). To igro so igrali 30. junija 1712. Kot godci so nastopili: bogoslovec Josip Irrlich, logik Gašpar Vasel in sintaksist Mihael Golob, vsi trije iz Kamnika; poet Andrej Stanicer iz Braslovč, principist Andrej Jucundus iz Krškega, parvist Karel Hočevar iz Ljubljane itd.

4. Caecilia (Sv. Cecilija). 1713. Godci so bili bogoslovec-kazuist Josip Irrlich iz Kamnika, Andrej Puher, kazuist iz Kranja, Gašpar Wäsl (prej Wasel), fizik iz Kamnika, Andrej Sogor iz Krškega, retor; Andrej Stanicer iz Braslovč, retor; Ignacij Irlich iz Kamnika, poet; Janez Krstnik Wilfan iz Ljubljane, retor; Nikolaj Killer iz Kranja, sintaksist; Bernard Goetzel² iz Kamnika, parvist, itd.

II. Drugi domači komponist jezuitskih dram je P. Marijan Čadež, cistercijan v Stični. Višje redove je prejel v Ljubljani l. 1695, in sicer subdijakonat 19. marca, dijakonat 28. maja, mašništvo 17. dec. (Škof. arhiv. ordin. zap.) Bil je Novomeščan. Kaplanoval je v Trebnjem l. 1710, 1713. (IMK, 1898, 175.) Umrl je v Stični 18. nov. 1718.

L. 1709 je oskrbel glasbene točke za dramo Amazon christiana seu s. Rosalia (Krščanska amaconka ali sv. Rozalija). Kot godci so nastopili: Jurij Andrej Böck iz Bregenca, fizik; Josip Irrlich iz Kamnika, logik; Filip Jakob Naum iz Kamnika, poet itd.

V igri Evfemija in Margareta l. 1701. so na koncu peli hvalnico. Komponist ni označen, kakor tudi ne v mnogih drugih igrah, kjer so pevci in godci nastopili.

Žal, da se skladbe obeh domačih skladateljev niso ohranile. Za njih dela vemo le iz naslovov dotičnih jezuitskih iger, ki se nahajajo na vabilih oziroma na izpiskih iz teh jezuitskih dram, ki so jih gledalci dobili zaradi lažjega umevanja v roke. Ti izpiski so bili mali tiskani zvezki, kjer je bila vsebina na kratko označena. Na koncu zvezka so bila naštetna imena vseh igralcev in godcev.

Več takih zvezkov je dal zgodovinar dr. Gregor Dolničar (Thalnitscher) vezati in tako so se ohranili v ljubljanski semeniški knjižnici. (Glej Mladika, 1935: Jezuitske šolske drame v Ljubljani.)

S temi drobci se je naša glasbena zgodovina zopet nekoliko izpopolnila.

Fran Ferjančič:

Trifolij zadnjih treh kapiteljskih organistov v Novem mestu: Kraus — Hladnik — Markelj.

Po dolgem čakanju je novomeška kapiteljska cerkev v občno radost dobila zopet željno pričakovanega organista, tretjega v gorenjem trifoliju. Ker sta bila tudi njegova dva prednika znamenita moža, si ju hočemo pri tej priložnosti nekoliko ogledati, saj kot organista služita lahko v marsičem tudi sedanjemu novemu organistu v zgled.

² L. 1729 je kot duhovnik in dober glasbenik dobil zgodnjikov beneficij v Kamniku, ki ga je ustanovil 7. nov. 1728 v Loki umrl Luka Vodnik. (Paglovčeva kronika, IMK, 1904, 87.)

1. Prvi v trifoliju je Jožef Kraus¹. Ko je leta 1830 umrl njegov prednik Anton Krejči, je bil njegov naslednik na dekliški šoli in v organistovski službi Jožef Kraus. Dočim je bil Krejči iz Morave doma, je bil Kraus po rodu Čeh; zagledal je namreč luč sveta v Litomeřicah 5. julija 1810. Na dekliški šoli je poučeval Kraus 38 let, nato pa se je leta 1868 zaradi neke sitne afere odpovedal učiteljski službi, obenem pa je prosil, da bi smel še nadalje opravljati službo kapiteljskega organista. To so mu tudi dovolili.

Kraus je bil poročen in je imel blizu kapiteljske cerkve lastno hišo s prijaznim vrtičem, namreč ono, katero je po njegovi smrti kupil pokojni gozdni nadzornik Guzelj in ki jo sedaj ima Guzeljev zet, gimnazijski profesor Turk. Kraus je imel samo eno hčer in enega sina. Hči je bila učiteljica ročnih del, sin pa sodnik v Škofji Loki. Žal, da so mu sina neusmiljeno umorili tolovaji, ko so oropali blagajno v škofjeloškem sodnijskem poslopju. Nesrečna smrt edinega sina je očeta silno potrla, tembolj, ker je sin očeta izdatno podpiral. Kraus je živel bolj skromno. Sicer je imel tudi svoje napake, kakor jih več ali manj ima vsakdo, vendar nezmernosti v pijači ni bil vdan. Četudi je zahajal rad v gostilno, da se je tamkaj s svojimi prijatelji razgovarjal o glasbenih in drugih vprašanjih, vendar ni nikdar naročil več kot četrtniko vina.

Kraus je bil prav dober organist in je skrbel za lepo petje v kapiteljski cerkvi. Imel je na koru vedno vsaj kakih osem cerkvenih pevk, poleg tega pa si je znal pridobiti tudi moških glasov, bodisi iz vrst študentov ali drugih za cerkveno petje vnetih meščanov. O večjih praznikih se je pevski zbor kajpada pomnožil. Razen orgel je igral Kraus tudi klavir in gosli ter je na željo dajal glasbene instrukcije tudi po hišah. Organistovsko službo je Kraus opravljal pri eni in isti kapiteljski cerkvi celih 56 let. In s tem je gotovo dosegel rekord, v katerem ga bržkone še nihče ni posekal. Kot organist je stopil v pokoj šele leta 1889. Ker je toliko let zvesto opravljal organistovsko službo, mu je kapiteljska cerkev prostovoljno dajala 20 goldinarjev pokojnine na mesec. Preživel je v pokoju še devet let. Umrl je v 88. letu svojega življenja dne 17. marca 1898 ob ¼ na 2 ponoči za ostarelostjo. Takoj naslednji dan, torej ravno na vigilijo njegovega godu, ga je pokopal tedanji prošt dr. Elbert. Vsekako je Kraus zanimiva osebnost že zaradi tega, ker je precej nad polovico stoletja nepretrgoma deloval pri kapiteljski cerkvi v večjo čast božjo.

2. Drugi in najslavnejši v navedenem trifoliju je Ignacij Hladnik. Mesto kapiteljskega organista je prevzel dne 1. oktobra 1889. Z njim je prišel v Novo mesto tudi njegov oče Andrej, ki je prevzel službo kapiteljskega cerkvenika. Ko je oče radi ostarelosti umrl dne 20. novembra 1915, je Hladnik s pomočjo hlapčiča pet let sam oskrboval tudi posle cerkveniške službe. Tako je bila že tedaj v eni osebi združena organistovska služba s cerkveniško, kakor je to tudi sedaj. Ko se je pa Hladnik o sv. Juriju 1920 preselil iz mežnarije v svojo lastno hišo v Križatijski ulici št. 5, se je odpovedal cerkveniški službi in je nadalje opravljal samo še organistovsko službo.

O Hladniku je Cerkv. Glasbenik že večkrat pisal, tako na pr. ob 50 letnici njegovega glasbenega delovanja v mojem članku »Hladnik Ignacij« leta 1930, str. 77. Zlasti obširno in temeljito je pisal o Hladniku msgr. Premrl v zadnjih štirih številkah letnika 1932. Ne kaže, da bi isto še enkrat ponavljal. Rečem le, da s Hladnikom se je pričela v kapiteljski cerkvi nova glasbena doba. Zlasti v prvih letih svojega delovanja je dvignil Hladnik cerkveno petje na

¹ Za nekatere podatke o Krausu se iskreno zahvaljujem njegovi nekdanji učenki in cerkveni pevki, gospej vdovi Mariji Goleševi. Njen pokojni soprog Franc Goleš, dobro znani novomeški urar in posestnik, je bil muzikalično zelo izobražen, igral je več instrumentov, posebno še klavir. Bil je intimen Krausov prijatelj in kadar je bil Kraus zadržan, je naprosil Goleša, da ga je nadomestoval pri orglah. Umrl je 23. maja 1916.

izredno višino. Istotako odlično je bilo vsekdar tudi njegovo orglanje, saj je bil Hladnik na orglah virtuoz, kakor malo takih. V največje veselje mu je bilo, ko je rajni prošt dr. Elbert oskrbel kapiteljski cerkvi nove, krasne orgle. Postavila jih je leta 1904. tvrdka Mayer iz Feldkirchna na Predarliskem. Na teh orglah je Hladnik zlasti med svetovno vojno prirejal ponovno zelo dobro uspele cerkvene koncerte.

Mimogrede omenjam, da so orgle sedaj po 31 letih zelo potrebne korenitega izčiščenja. Sedanji g. prošt Čerin bo poskrbel, da se to v kratkem izvrši, kakor tudi da se postavi električni motor, ki bo gonil meh.

Silno veliko zaslug si je stekel Hladnik tudi kot neumoren, plodovit cerkven skladatelj.

Le z novejšo, moderno cerkveno glasbo se Hladnik nikakor ni mogel ali hotel sprijazniti. Do modernih cerkvenih pesmi je imel vedno nekako mržnjo in jih je spremljal le prisiljen. Dve leti (1925—1927) je opravljal službo kapiteljskega vikarja g. Franc Blažič, ki je zelo nadarjen glasbenik. Sedaj deluje kot kaplan v Trebnjem, kjer goji pridno tudi glasbo in petje. Ta je v onih dveh letih vtihotopil na kapiteljski kor marsikatero modernejšo skladbo Premrlovo, dr. Kimovčevo in druge. Ker so se nove pesmi pevcem priljubile in so jih na vsak način hoteli peti, je moral Hladnik odnehati in jih spremljati; četudi včasih proti svoji volji. Seveda je spremljal le take pesmi, ki so se jih pevcu naučili pri g. Blažiču ali kje drugje; Hladnik sam ni takih pesmi nikdar učil. In tako je indirektna zasluga Blažičeva, da je Hladnik — čeprav nehote — spravil včasih na kor tudi kako novejšo cerkveno pesem, ki so mu jo pevcu bolj vsilili.

Na podoben način je vplival na Hladnika tudi g. Ludovik Puš. Ob izrednih prilikah je Puš s svojim vrlim pevskim zborom »Gorjanci« nastopal tupa tam tudi na kapiteljskem koku z modernimi skladbami, a Hladnik jih je moral spremljati. Sicer pa — kakor rečeno — se Hladnik za to vrsto skladb ni mogel nikdar ogreti.

Organistovsko službo je Hladnik pri kapiteljski cerkvi opravljal 43 let. S 1. oktobrom 1931 je stopil v zasluženi pokoj. Kot aktivni organist je zadnjikrat orglal 28. septembra 1931 o priliki stoletnega jubileja kapiteljskega obnovenja, ko se je obhajal slovesni Requiem za kapiteljske duhovnike, umrle v zadnjih sto letih. Ako so ga naprosili, je tudi potem še včasih prihajal orglat, dasi je bil čedalje bolj slaboten. Zadnjikrat v življenju je orglal pri veliki sv. maši na novega leta dan 1932. Par mesecev nato, ravno na praznik sv. Jožefa, se je za vselej preselil v večnost. V ponedeljek po cvetni nedelji, 21. marca 1932, smo ga z žalostnim srcem spremili na njegovi zadnji poti. Udeležba pri pogrebu je bila izredno velika. Pokopal ga je g. prošt Čerin ob izredni asistenci duhovščine. Bila je dobra misel, da so ob odprtem grobu v močnem mešanem zboru zapeli Hladniku v slovo njegovo priljubljeno »Marija skoz življenje«, na katero je bil rajni poseбно ponosen. Ob milih zvokih te priproste, a vedno lepe pesmice, ni ostalo nobeno oko suho.

Dan pogreba je bil ravno prvi spomladanski dan. Vsi smo iz srca želeli, naj bi tudi blagemu pokojniku vzknila onstran groba krasna, večna pomlad!

(Konec prihodnjič.)

V luči liturgične obnove gledano naše petje pri tihih mašah s svojim razvojem in literaturo.

(Dalje.)

IV. Naše mašno petje v najnovjšem času. — Vzroki napačne prakse. — Prvi poskusi zboljšanja.

Pravilno usmerjena praksa naših prvih cecilijancev glede petja pri tihih mašah se je polagoma začela slabšati in prehajati v napačno, mašni daritvi preveč odtujeno. Že proti koncu Foersterjevega časa — recimo okrog l. 1900 — niso vsi naši organisti več peli pri tihih mašah v prvi vrsti mašnih in zlasti ne več darovanjskih pesmi, ampak jih že zelo zamenjavali z Marijinimi in drugimi. V najnovjšem času pa so darovanjske pesmi skoraj popolnoma prenehale. Izcimila se je splošna praksa, da so se pele mašne pesmi samo pri vstopu maše do darovanja; od darovanja naprej pa drugačne.

Kako je to prišlo?

Predvsem so naši skladatelji zadnja desetletja izdajali razne zbirke mašnih pesmi z besedilom le za vstop, slavo, evangelij oz. še za vero, več pa ne. To je bil kolikor toliko migljaj, da za mašo zadostujejo te vstopne pesmi, za nadaljnje pa naj vsak poskrbi kakor ve in zna.

Za petje pri tihih mašah tudi nismo imeli dovolj točnih cerkvenih določil. Škofijska sinoda l. 1910 petja pri tihih mašah prav za prav še niti ne omenja; pravi samo, naj se pri petih mašah poje latinsko, pri ljudskih pobožnostih pa v domačem jeziku. Škofijska okrožnica iz l. 1914 naroča: »Pri neslovesnih opravilih (teh je večina), ki nimajo strogega liturgičnega značaja, torej pri tihih mašah, litanijah, šmarnicah se sme in naj se poje v domačem jeziku.« Kakšne pesmi — z ozirom na njih vsebino — naj se pojejo, tudi okrožnica ne pove. Pod zaglavjem: »Kaj naj se poje?« pove samo na splošno, da imamo pesmi: mašnih, evharističnih, Marijinih itd. dovolj na izbiro.

Natančneje se je v tem oziru izjavil Fran Ferjančič v svoji *Cerkvenoglasbeni litugiki*.¹ V poglavju »Tiha sveta maša« (stran 46) piše: »Kaj naj se poje pri tihi sv. maši, o tem nimamo tako natančnih določil kakor pri peti sv. maši. Za prave dele sv. maše so vobče najprikladnejše »mašne« pesmi; le izjemoma o kakih posebnih slovesnostih, n. pr. na božični ali velikonočni praznik bi kazalo takoj pričeti s prazničnimi napevi. Za darovanje so umestne pesmi, ki se nanašajo na dotični praznik ali dotično dobo cerkvenega leta, po povzdigovanju pa pesmi na čast sv. Rešnjemu Telesu ali obhajilne. Pameten razlog bo včasih pevovodji veleval, da v posameznem slučaju odstopi od tega sploš-

¹ V Ljubljani 1923. Založilo Cecilijino društvo.

nega pravila; vendar nikakor ni prav, ako se na nekaterih korih poleg mašnih pojo skoraj izključno le Marijine pesmi.◀ Po Ferjančičevem navodilu smo bili torej popolnoma uverjeni, da prakticiramo prav, če pojemo mašne pesmi v začetku maše, potem pa druge, kakor jih gori omenja in priporoča. Nova v Ferjančičevem navodilu je misel, naj se v začetku maše ob izrednih prilikah pojo tem prilikam primerne prazniške pesmi. Tega so se marsikje radi oprijeli, niso pa v tem primeru peli nikakih nadaljnjih izrazito mašnih pesmi.

Nadaljnji vzrok, da se razen mašnih pesmi v začetku maše zadnje čase niso več pele nadaljnje mašne-daritvene pesmi. temveč razne druge, je bila naša novejša bohotno se razvijajoča cerkveno-glasbena literatura Marijinih, svetniških, evharestičnih, prazniških in pesmi za razne dobe cerkvenega leta. Pevovodje in pevci so z veseljem segali po teh naših najnovejših in na splošno bolj živahnih in izrazitih deloma tudi bolj v našem slovenskem narodnem duhu zloženih pesmi in jih peli v prvi vrsti pri tihih mašah, kjer je bilo za njih izvajanje največ in najlepše prilike. Naši kori bi bili seveda lahko segli po raznih celih, prekomponiranih slovenskih mašah in po dovolj številnih mašah zloženih v treh napevih, kakršnih sem zlasti v zadnji številki »C. Gl.« precej navedel. Pa so se jim te mašne pesmi morda ali vsaj deloma zdele preenolične, preveč suhoparne ali kakorkoliže manj prikupne, kar nekatere med njimi nasproti današnjim bolj živahnim in bolj izrazitim tudi v resnici so.² Tudi besedila, ki so bile nanje zložene razne mašne pesmi, niso več vlekla, novih, lepih je pa primanjkovalo.

Mašnih pesmi za ljudsko petje, zlasti takih, ki bi ustrezale današnjemu slovenskemu ljudskemu čustvovanju, smo imeli in imamo sploh premalo. Zaradi tega ni čudno, če se pri ljudskem petju poslužujemo pri tihih mašah radi večje izbire in močnejše pritegnitve ljudstva k skupnemu petju tudi raznih Marijinih in drugih pesmi. Temu nedostatku bo sedaj že precej odpomogla kmalu izišla Dodatna cerkvena pesmarica, ki jo je priredil g. dr. Franc Kimovec in ki prinaša tudi za ljudsko petje zelo primerne mašne in darovanjske pesmi.

Po drugi strani moramo kot precej odločujoč vzrok za uvedbo manj dobre prakse glede petja pri tihih mašah navesti brezbržnost mnogih organistov, ki jim je bilo malo ali celo nič za skladnost

² Pisec tega članka sem ob nastopu svoje službe na ljubljanskem stolnem koru l. 1909 izvajal prve nedelje pri jutranji maši z blagoslovom mašne iz Foersterjeve »Cecilije«; najprej napev za začetek in potem še napev za darovanje, pa sem to prakso na željo nekaterih vedno bolj opuščal ter začel pri darovanju peti sploh prazniške in podobne pesmi. L. 1915 smo začeli peti v značilnih cerkvenih dobah in izrednih prilikah prazniške in podobne pesmi takoj v začetku maše; tudi darovanjsko pesem smo tuintam zapeli. Od l. 1933 dalje pa pojemo darovanjske pesmi (za darovanje in svet) redno.

pesmi pri maši z mašo samo kakor tudi za skladnost z raznimi prazniki itd. Prav taki organisti in pevovodje, ki so pri tihih mašah peli večinoma same Marijine pesmi, so v tem pogledu največ grešili. Takim ni bilo in še danes ponekod ni za liturgijo, pač pa veliko več za zunanji učinek, za lepo petje kot tako, za koncertiranje pri maši. A to, da pri maši pojemo in godemo, ne zadostuje; peti moramo »mašo«, kakor je dobro povedal papež slavnega spomina Pij X.

Čut in smisel za liturgijo in za stalni stik cerkvenega petja z njo je pri nas zadnje čase žal mnogim zamrl. Treba je bilo krepkega sunka, priti je moral nov, svež val pristnega in resničnega liturgičnega navdušenja, da je zaspance predramil, vse pa — ki so dobre, blage volje — poživil in pomladil.

To bi bili nekateri vzroki, ki so nas zavedli k napačni praksi petja pri tihih mašah.

Poglejmo sedaj, ali se je v zadnjih desetletjih kaj storilo za zboljšanje v tem oziru.

L. 1912 je »Cerkveni Glasbenik« prinesel moj članek »Cerkveno petje v domačem jeziku pri tihih sv. mašah«. Tam sem povdarjal, naj se po želji in zahtevi Cerkve oltar in kor kolikor mogoče strinjata in vjemata. Podal sem tudi red cerkvenega petja pri tihih mašah, ki naj bi bil tak-le: 1. od začetka maše do darovanja mašne pesmi, 2. od darovanja do povzdigovanja a) pesmi dotične dobe cerkvenega leta, b) Marijine oz. svetniške, nanašajoče se na praznik oz. god, ki se takrat ali v bližini obhaja, c) prave darovanijske pesmi, 3. od povzdigovanja do zauživanja pesmi v čast sv. Rešnjemu Telesu, 4. od zauživanja do konca a) predobhajilne, b) mašne za konec maše, c) pesmi cerkvene dobe in prazniške. Za splošno izbiro pa sem postavil načelo: večjim praznikom lepše pesmi!

O izbiranju primernih cerkvenih pesmi za bogoslužje sem razpravljaval v »C. Gl.« l. 1918 in 1919. Tu sem hotel posebno poudariti in podrobno pojasniti, kako naj bi bile pesmi pri bogoslužju, torej tudi pri tihih mašah, prikladne raznim cerkvenim dobam, raznim godovom in praznikom. Kar tiče mašne pesmi same kot take, sem tu že zelo priporočal in zadostno utemeljil, da bi bilo jako umestno peti v večjih praznikih takoj prazniško pesem. V nekaterih škofijah se je to že prej vršilo in so že imeli približno tak red kakor ga je nam naš gospod knezoškof pred kratkim naročil, da naj pojemo v začetku maše pesmi cerkvene dobe in prazniške, od darovanja naprej pa prave mašne — darikvene. Že takrat sem naglašal, da bi potrebovali novih mašnih besedil, mašnih pesmi za razne cerkvene dobe, ki naj bi povzele v svojih besedilih vsebino introita, berila, graduala, sekvence, evangelija, ofertorija itd. To misel je v »C. Gl.« l. 1916 razprejal že g. Ivan Zdešar v članku »Nekaj misli glede naših cerkvenoglasbenih besedil.« Ljubljanski škofijski list in za njim naš »C. Gl.« sta prinesla l. 1915 izvrsten daljši članek prof. dr. Gregorja Pečjaka »O cer-

kveni pesmic. V njem podaja dr. Pečjak navodila, kakšna bodi cerkvena pesem: a) lepa, b) molitev, c) primerna za petje. Naštevava razne pesmi, ki jih pogrešamo. Najbolj nam jih je treba s tako vsebino, da bi izražala in podpirala to, kar vernikom daje Cerkev v svoji liturgiji.

Iz tega je razvidno, da smo se tudi zadnja desetletja trudili, da bi petje pri tihih mašah spravili v pravi tir, da bi se ne pele pesmi kar tjevendan, brez smisla in brez ozira na godove in praznike, in na daritev. Več ali manj smo v tem pogledu brezdvomno dosegli, četudi še ne vsega. Mnogo več upamo doseči od sedaj dalje, ko imamo točna navodila, kaj naj pojemo.

(Konec prihodnjič.)

Bernard Pirnat:

Črtice iz življenja slovenskega organista.

(Dalje.)

Iz šolskih let v Novem mestu se moram spomniti svojega dobrega in prvega učitelja petja č. g. P. Hugolina Sattnerja. Njegova duša — tako upamo — že prepeva v nebesih med angeli, telo pa naj mirno počiva do klica angelske trobente. Ko sem hodil v 3. in 4. razred, je P. Hugolin poučeval petje v teh razredih. Hodil sem tudi na kor peti k šolskim mašam, pa vedno sem moral blizu njega stati; še danes ne vem zakaj. Ko je preludiral na orglah, sem si mislil in želel: Oh, ko bi tudi jaz kaj takega znal! Hodil sem pozneje na poučne tečaje Cec. društva v Ljubljano. Nekoč smo peli v frančiškanski cerkvi organisti Foersterjevo latinsko mašo v čast sv. Jakobu. P. Angelik je orglal, P. Hugolin pa vodil petje. Stal sem malo proč; pa mi je pomignil, naj pridem bliže. Pel sem II. tenor. Zelo sem spoštoval in ljubil tega gospoda. Bog mu povrni trud, ki ga je z menoj imel, da me je naučil peti. Prva pesem, ki nas jo je v šolski dobil učil, je bila: »Metuljček, metuljček, zakaj tak ferliš?«

Po končani mestni ljudski šoli sem prosil očeta, naj me da v latinske šole. Oče pa je rekel: »Krave boš šel pasti.« In tako se je zgodilo. Dali so me k sosedu Jakliču služiti za malega hlapca. Moral sem zgodaj vstajati, pozno hoditi spat, pa trdo delati. Tu sem služil sedem mesecev. Ko je mati mojo službo odpovedala, Jakličevi niso bili zadovoljni; zakaj bil sem priden in pošten in so me radi imeli.

Meseca svečana l. 1877 sem šel služiti za pomožnega cerkvenika k mestni proštijiški župni cerkvi sv. Nikolaja v Novem mestu. Vikar je bil takrat č. g. Ivan Tomazič. Pri njegovi maši ni smel nobeden drug streči kakor jaz. Bil je jako siten in strog; tudi nas je ministrante večkrat krepko ozmerjal. V to službo me je dala mati, da se pri takratnem kapiteljskem cerkveniku Francu Gregorčiču naučim krojaštva. Pa do krojaštva nisem imel posebnega veselja. Gregorčič je bil krojač tudi za cerkvene obleke (paramente). Razun tega je znal plesti cofe, cingule in delati birete. Vse take reči sem se pri njem naučil. Bil je tudi urar. Ure popravljati je tudi mene veselilo in sem se tudi tega naučil, kar mi je pozneje prav prišlo. Krojaštvo pa sem vrgel v koš. Naredil oziroma sešil sem enkrat zase platneno srajco; to je bilo vse moje krojaštvo.

Pri cerkveniku sem moral zgodaj vstajati. V eni sobi sem sam spal in sicer v škatli. Jedel tudi sam v svoji sobi. Le ob nedeljah in praznikih sem jedel skupno z družino. Za zajutrak sem dobival črn star kruh s kropom po-

parjen in z zaseko (zasekani ocvirki) zabeljen. Navadil sem se te jedi, jo prav rad užival in bil vedno zdrav. Opoldne za kosilo sem dobil žgance, krompir, fižol, mlečno kašo; ob petkih tudi kak košček kuhanega štruklja. Za večerjo: koruzen sok z mlekom ali kaj enakega. Kruh sem dobival vedno črn iz domače peči. Ob nedeljah sem dobil pri družini juho, meso in prikuho. Pečenke nisem nikoli videl, še manj okusil. Za obleko je skrbel mežnar, bila pa je vedno borna in slaba. Pozimi sem zmrzoval in se tudi pošteno prehladil in tako bil enkrat 14 dni bolan. Dan sem moral zvoniti ob delavnikih ob 4 zjutraj, ob nedeljah pa že ob treh. Imel sem navado vstajati ponoči in sem samo roko položil na kazalce in takoj vedel, koliko je ura. Vendar me je enkrat ogoljufalo in sem šel neko nedeljo dan zvoniti ob četrta na eno, namesto ob treh. Ljudje so pridrli iz mesta in me vpraševali: Kje je ogenj? Povedal sem, da sem dan zvonil; ljudje pa so mi rekli, da je šele četrta na eno ponoči. Pri mežnarju ni nobeden slišal zvoniti, tako dobro so spali. Še marsikatero anekdoto bi mogel zapisati, a bi jih bilo preveč. Pristavim le še to, da pri teh ljudeh nisem užival nikakih posebnih dobrot in milosti. Čevlje sem moral vsem snažiti. Plačila nisem imel nobenega. Od gospodov kanonikov sem dobil marsikako dajačo. Tudi pri krstih, obhajilih sem ujel kako desetico. Tako sem imel vedno kak goldinar prihranjen. Prigodilo se je, da so prišli k meni moja ljuba mati in mi rekli: Pri Bogu je gnada, pri kuharju župa, pri tebi pa denarji; daj mi, če imaš, 7 gl. Res sem imel takrat ravno za 7 goldinarjev srebrnih Marije Terezije dvajsetič po 33 krajcarjev. Dal sem vse materi, pa mi ni nič žal. In tako je večkrat priromala moja ljuba mati in rekla: »Bernard! Imaš kaj denarja?« Imam, pa sem dal.

Takrat je bil kapiteljski organist v Novem mestu Jožef Kraus, kateri je vodil petje pri farni cerkvi sv. Nikolaja celih 57 let. Bil je rodom Čeh. Govoril je najraje nemško. Mene je videl skoro vsak dan, da sem jako borno oblečen. Ponudil mi je enkrat bele suknjene hlače, katere sem potem sam črno po-barval in dolgo nosil. Kraus je odstopil od svoje službe l. 1889. Za to mesto službe organista smo prosili: jaz, Ignac Hladnik iz Stare Loke in Janez Poglačnik iz Idrije. Med temi sem bil jaz sprejet. Kapiteljski župni urad je nato pisal župniku Mihaelu Sajetu v Štango po razne podatke. Župnik je odpisal, da nisem za mesto zrel. Ni me namreč hotel proč dati. Tako je bil sprejet Hladnik, ki je potem mnogo let deloval kot kapiteljski organist, kot učitelj petja na gimnaziji, orgljal tudi v samostanski cerkvi, vodil petje v raznih društvih in bil več časa hkrati cerkvenik, oz. mu je pri tem delu pomagal oče.

Kot pomožni cerkvenik pri kapiteljski cerkvi sem seveda tudi cerkev pometal. Pri pometanju cerkve in kora sem ob taki priliki vselej napolnil meh, šel k manualu in igral posamezne tone. Dvakrat me tako zasači vikar Tomažič, me pošteno ošteje in prepove še kdaj igrati. Ko sem tretjič igral, me zopet zasači; takrat me je hotel oklofutati, pa sem mu pod meh ušel. Ukazal mi je, naj pridem ven, jaz pa nisem hotel toliko časa, dokler ni odšel. Pred praznikom sv. Petra in Pavla l. 1880 sem šel na farovski vrt po rože za veliki oltar. Na vrtu so bili g. prošt, vsi štirje kanoniki in vikar Tomažič: G. prošt me je takoj vzel v roke, naj orgle pustim pri miru, da jih ne poškodujem. Ko je končal z naukom, sem rekel: »Če bi častiti gospodje vedeli, kako bi jaz rad orgljal, bi mi še pomagali.« Sklenili so nato, da me pošljejo v orglarsko šolo v Ljubljano. In tako se je zgodilo. 31. avgusta 1880 sem stopil iz službe in bil še en mesec doma. Nato mi je g. vikar Tomažič preskrbel potrebne listine in 1. oktobra sem šel v Ljubljano v orglarsko šolo. Seboj sem imel 20 gl. denarja, nekaj obleke in par knjig. Šla sva v Ljubljano jaz in moj sosed Matija Kostrevec. Hodila sva peš do Ljubljane celih 16 ur. V Ljubljani sva prvo noč prenočila na klopi v gostilni. Drugi dan je moj tovariš in

prijatelj odrinil dalje v Trst. Bil je pekovski pomočnik. Pozneje nisem o njem nikoli več slišal. Ostal sem sam in se vpisal v orglarsko šolo. Stanovanje sem dobil v Ulici na grad št. 5 pri krojaču Antonu Krivcu. Za stanovanje in perilo sem plačeval 2 gld. na mesec. Denar se je manjšal. Hrano za popoldne sem dobil čez nekaj časa pri usmiljenkah v takratni bolnišnici na Dunajski cesti. Večerjo pa mi je v Ljudski kuhinji plačeval č. g. Luka Jeran. Malo fižola ali leče ter majhen kos kruha je stalo 6 krajcarjev. Zajtrk sem si kupoval sam, dokler sem mogel, za 4 kr. kave in za 2 kr. žemljo. Ko mi je denarja zmanjkalo, so zajutrki prenehali. Tako sem bil do 12 večina dni tešč. Pa človek se navadi, četudi po praznem želodcu malo kruli; si ga pa malo stisne. V bolnišnici je bila neka priletna dekla Barbika, Štajerka. Ta je videla, kako z veseljem vse pojém; dala mi je vsak teden po pol hleba kruha, kar sem seveda z veseljem sprejel. Včasih sem vsega pojedel, včasih sem pa tudi malo za zjutraj prihranil. Tako je bil moj zajutrak malo kruha ali pa nič skozi dolga tri leta. Za stanovanje in perilo so mi pomagali mati in sestra Ana; mnogo pa čč. gg. Karol Legat, Anton Grašič, Janez Vovk in Anton Škraber; največ pa g. vikar Ivan Tomažič, da sem si mogel nabaviti potrebne knjige in druge šolske potrebščine. Vsi ti duhovniki so že davno v večnosti, Bog jim povrne tisočero v svetih nebesih. — Le za obleko mi je trda hodila. Nosil sem platnene počrnene hlače, drugo pa tudi ni bilo dosti vredno. Z velikim trudom, beračijo, pomanjkanjem in skrbjo sem študiral vsa tri leta.

Tu se moram spomniti tudi svojih vse hvale vrednih učiteljev cerkvene glasbe in petja. P. Angelik Hribar nas je učil petje figuralno in koralno teorijo. Pri njem sem bil zaznamovan kot dober koralist. Tako znam še dandanes III. Credo na pamet. G. prof. Janez Gnjezda nas je učil liturgiko in cerkveno glasbeno zgodovino. Pri njem sem bil zapisan prav dobro. Č. g. Rok Merčun nas je učil latinski jezik; tega smo se malo naučili, ker je bil kmalu prestavljen. Jaz sem znal latinsko prav dobro brati. Naučil sem se kot ministrant iz misala. Anton Foerster, bivši vodja orglarske šole in stolnega kora, nas je učil klavir, harmonijo, modulacijo in kar zraven spada. Pri njem sem bil tudi eden med prvimi. Večkrat mi je g. vodja po končanem pouku harmonije poslal kakega trdoglavega součenca s pripombo: Pokažite in razložite temu človeku o trizvoku, septakordu, nonakordu in njih obračanjih. Pri neki priliki — bilo je v tretjem letniku — me g. vodja vpraša, če bi šel na konservatorij študirat. Pritrdim mu »da« ter vprašam za koliko let in koliko bi stalo. Odgovoril mi je: 3 leta uka, stalo bi vsako leto 1000 gld. Rekel sem mu, da sem reven, ne morem iti. Dejal je: »Škoda za vaš talent.« Tudi ti vrli učitelji in neutrudljivi delavci na cerkveno-glasbenem polju, ki so ledino orali, so že davno vsi v večnosti. Bog jim daj sveta nebesa in nebeško plačilo za njih neumorno delo. Večna luč naj jim sveti!

L. 1883 koncem šolskega leta je bilo, ko je prišel cesar Franc Jožef I. v Ljubljano na proslavo 600 letnice, kar je Kranjska bila pod habsburškim žezlom. Takrat smo se trije učenci orglarske šole priglasili na magistratu za strežbo dvorne kuhinje. Jaz sem bil prideljen dvorni slaščičarni. V službi sem bil tu šest dni. Že ob petih zjutraj sem moral priti na delo, ob enajstih zvečer sem bil pa šele prost. Godilo se mi je dobro. Zjutraj sem dobil kavo in žemljo, ob desetih pol litra piva in kruh, opoldne juho, meso in prikuho, ob štirih zopet pivo in kruh, zvečer hleb kruha. Slavnosti sem malo videl. V šestih dneh sem zaslužil 12 gld., ker pa sem bil dvornim strežajem po volji, sem dobil 14 gld. in tudi kak prigrizek za priboljšek. Nosil sem razne stvari v klet in iz kleti: mleko, smetano, surovo maslo, sladoled (zadnjega sem tudi delal), razne alkoholne pijače in likerje. Te stvari sem nosil v predsobo za cesarsko mizo. Hodil sem na trg kupovat in dobro plačeval, ker dvorni strežaji so imeli dovolj noveev. Kruh, žemlje, kifeljci in druga pekarija je ležala v

kuhinji po tleh dan za dnem; marsikateri želodec bi si tu lakoto potolažil. Mleka so imeli cele škafe; ker ga niso mogli porabiti in se je skisal, so ga zlili v stranišče. Tudi marsikaj drugega nedostojnega sem tam videl in slišal, kar ni bilo v čast dvornikom. Tudi ženske so bile tu v službi, mlade in starejše; kot jezični rod so se pripravale in kregale med seboj ter si dajale lepe in častne priimke. Cesarja sem videl vsak dan, ko je prišel ali odšel. Pri vsakih vratih, na stopnicah, na hodnikih sta stala po dva dvorna orožnika.

Po prihodu cesarja v Ljubljano je bila drugi dan v stolnici ob devetih slovesna maša, ki se je je udeležil tudi cesar z ministri, dvorniki, vojaško generaliteto ter z vsem ljubljanskim mestnim zastopstvom, uradništvom in vojaštvom. Na koru so izvajali Foersterjevo za to slavnostno priliko zloženo Missa solemnis. Sodelovalo je 100 oseb: 15 sopranov, 15 altov, 15 tenorjev, 15 basov in 40 godbenikov. Za koralne vloge smo bili izbrani štirje peveci: župnik Jakob Aljaž iz Kranjske gore, en bogoslovec, en gimnazijec in moja malenkost. Drugače smo pa peli vsi vse razen solistov. Nekaj naj tu omenim. Neka solistka-sopranistinja je pela Benedictus, izgovarjala pa »benadectuos«. Usta je imela odprta od Ljubljane do Kamnika, glasovi pa so ji drli iz grla kakor okrogli kamni z Grintovca v Savo. Bilo je nekaj groznega, da je človeka kar bolelo.

Po tej 600 letni slavnosti in cesarjevem obisku Ljubljane sem šel za nekaj dni domov. Nato pa sem nastopil 1. avgusta 1883 službo kot organist in cerkvenik na Dobrovi pri Ljubljani.

(Dalje sledi.)

Martin Planinšek:

Ob dvajsetletnici.

Glasbeni spomini iz ruskega ujetništva.

Ko je koncem julija l. 1914 izbruhnil svetovni pokolj, sem moral poleg neštetihi množice tudi jaz takoj prve dni odriniti na bojišče v Galicijo. Po večmesečnem prerivanju v tej pusti in blatni deželi sem bil prvo adventno nedeljo l. 1914 v Karpatih od Rusov ujet. V silnem mrazu so tedaj cele množice ujetih Avstrijcev kolovratile proti ruski meji. Spotoma smo srečavali sveže ruske polke, ki so veselo pevaje marširali na fronto.

V soboto pred drugo adventno nedeljo smo se pripeljali v starodavni Kijev. Korakajoč skoz prekrasne ulice smo po dolgem času zopet slišali zvonove. Rusi so nas namreč vodili mimo znamenitega samostana »Pečerska lavra«, kjer so ravno k nedelji pritrkavali v melodiji neke pesmi, menjaje dur z molom, kar se je zelo lepo slišalo. Pripomnim, da so imele ruske cerkve v zvonikih cele skale izvrstno uglašenihi zvonov, (v mestih 8—14, na deželi 6—8) na katere so znali čudovito lepo v melodiji in taktu pritrkavati.

Iz Kijeva so nas odpeljali v Moskvo. Tam smo iz visokega kolodvorskega (nadtirnega) mosta občudovali veličasten Kremelj in morje zlatih kupol, ki so se zrcalile v zimskem solneu od neštetihi moskovskih cerkva. Od tu so nas odpravili v Ekaterinoslavsko gubernijo v južni Rusiji v taborišče, kjer smo si v skrajno slabih razmerah preganjali dolg čas s pobijanjem nadležnega mrčesa. Kadar smo bili boljše volje, smo Slovenci še precej dobro zapeli naše narodne pesmi v veliko veselje avstr. nemških ujetnikov. Tudi Rusi so nas z zanimanjem poslušali. Nekaterim Čehom pa naše petje ni bilo všeč, češ da pojemo nemške pesmice!?

V maju l. 1915 so nas iz taborišča odpeljali kot poljske delavce v Volčansko pri Harkovu, kjer se je moj položaj nepričakovano spremenil.

Volčansk je manjše mesto s 25 tisoč*prebivalci ob reki Donec, oddaljeno od velikega, polmilijonskega Harkova 30 km. Tedanji okrajni načelnik je sklenil, da organizira med ujetniki dobro godbo na lok in pihala. Kot odličen glasbenik je v ta namen sam iskal v dveh gubernijah igralcev in svoj sklep tudi izvedel. Ob našem prihodu mu je še manjkalo par mož, zato je tudi v našem transportu iskal godbenikov. Ko se mu javim in povem, da sem organist in da sem služil pred vojno tri leta pri avstrijski vojaški godbi, (od l. 1908—1911 pri 87. pešpolku v Poli, kjer sem igral kontrabas in »Schlagwerk«) sem bil sprejet kot »šlagverker« (glavni tambour) v godbeni oddelek.

Kmalu je bilo zbranih 35 mož, večinoma Čehov, od katerih je skoraj vsak igral po dva instrumenta. Med temi je bilo več fantov, ki so svoj instrument virtuozno obvladali. Krilni hornist n. pr. je zaigral kromatično skalo skozi dve oktavi dvakrat gor in dol vezano v najhitrejšem tempu brez oddihlaja; in zopet isto staccato v eni sapi kot nič. Klicali smo ga za Venceljna z vražjim jezikom. Z nami je bil tudi mlad 20 letni Čeh Jan Hvatal, pravi vijolinski virtuoz, katerega so Rusi pozneje naravnost oboževali. Igral je na dragoceno vijolino, ki so mu jo Rusi takoj oskrbeli, bravurno najtežje koncertne stvari večinoma na pamet. Omenim samo: Wienavskega fantazijo Faust in Souvenir de Moscou, Beriotov 7. Concert, Caprice op. 11 od Vieuxtempa, Vragov trilček itd. Škoda, da je ta mladi nadarjeni Čeh, ki je ves živel le za svojo vijolino, proti koncu vojne preminul v Harkovu, komaj 23 let star.

Dobrodušni okrajni načelnik se je za nas posebno zavzel. Dobili smo tik mesta prostorno in čedno skupno stanovanje, kjer smo imeli ves čas izborna oskrbo. Naša naloga je bila, da smo pod poveljstvom ruskega rdečega križa prirejali koncerte in igrali pri raznih dobrodelnih in patrijotičnih prireditvah po vsej obširni harkovski guberniji, katero smo večkrat prehodili. Vozili smo se tudi v sosednje gubernije igrat. V prostem času smo imeli potrebne vaje, drugače pa je bila popolna svoboda in je lahko vsak šel, kamor je hotel.

Na pobudo nekega Čeha, ki je dobro sestavil lep potpuri čeških narodnih pesmi, sem tudi jaz spisal za godbo na pihala večji potpuri slovenskih narodnih pesmi. Pri meglenem spominu na Jaklovo zbirko sem po primernem uvodu začel z »Oj ta soldaški boben« — končal pa s pušlcem od Tiroлке. V partituri, katero hranim še danes, sem uporabil 24 pesmi. Čehi so ta moj potpuri radi igrali, slovenski ujetniki še rajši poslušali.

Ob nedeljah smo radi hodili k ruski službi božji zaradi prekrasnega petja, ki je bilo v večjih krajih in po mestih na izredno visoki, umetniški stopinji. Podeželski zbori so bili po številu pevcev nekaj šibkejši, drugače pa niso zacstajali za mestom. Zaradi lepega petja so vojni ujetniki čimdalje bolj polnili prostorne cerkve. Tako je bila velika cerkev v Volčansku l. 1917 večkrat nabito polna samih ujetnikov, največ protestantovskih Nemcev iz Rajha. Po navadi so Nemci vse naprave v Rusiji grajali, o cerkvenem petju pa so bili polni hvale. In to po vsej pravici! Saj so nas te skrivnostne melodije in akordi, ki so se polagoma prelivali iz pianissima do mogočnega forte, v krasno opremljeni cerkvi takoj notranje zgrabili in predstavili v neki drugi, neznani svet.

Pri nas v Sloveniji cerkvenega petja ne moremo primerjati z onim, ki sem ga slišal v Rusiji. Imamo sicer množico prav lepih pesmi, ki povelečujejo božjo hišo, ako so lepo izvajane. Veliko število pa je tudi takih, ki po svoji melodiji in ritmu niso prikladne za cerkev.

Da je bilo v Rusiji cekveno petje na tako visoki umetniški stopnji, je pripisovati dejstvu, ker so bili povsod pevci od državne cerkvene oblasti prav dobro plačani. Na deželi n. pr. so imele pevke, kakor sem bil sam informiran, 10 rubljev mesečne plače, moški nekaj več. To je bil za tamošnje razmere kar lep denar in bi bil pri nas marsikateri organist lahko vesel, če bi imel

tako plačo. Pevske vaje so bile 2—3 krat na teden obvezne. Pevovodja je bil povsod dijakon — kaplan.

Posebnost teh zborov so bili znameniti kontrabasisti. V Harkovu sem slišal celo kontra f v polnem tonu. Če si šel med ruskim bogoslužjem po ulici mimo cerkve, si imel vtis, da orgle spremljajo zbor. Teh pa Rusi nimajo. Od starejših gg. tovarišev se kateri mogoče še spominja, ko je l. 1904 v Ljubljani in v Celju koncertiral znameniti ruski zbor Nadine Slavjanske, v katerem so kontrabasisti vzbujali občno pozornost.

V Harkovu sem bil parkrat pri sv. maši v rim. katoliški (poljski) cerkvi. Vsakokrat je bila peta maša, pri kateri so na koru peli latinsko mašo Gruberjevega stila. Petje je precej zaostajalo za ruskim, kar je pa nadomestil organist, ki je na dobre orgle izborno igral.

Rusi imajo nebroj krasnih narodnih pesmi, katere uživajo svetovni sloves. Vse evropske radio postaje imajo dandanes te pesmi redno na svojih sporedih, kar je nedvomno dokaz, kako visoko so ruske narodne pesmi po svetu cenjene. Kakor mi Slovenci opevamo svoje gore, tako Rusi opevajo svoje velike reke zlasti Volgo in Dnjeper. Kako skrbno oni svojo narodno pesem gojijo, smo videli pri vsaki priliki, posebno pa pri šolarjih in vojaštvu. Otroci ljudskih šol so imeli običajne, obvezne sprehode pozimi in poleti. Na teh sprehodih so prepevali z učiteljstvom, da je bilo veselje. Vojaštvo je na svojih pohodih moralo prepevati pohodne pesmi. Da je vsak pel, je skrbel narednik s korobačem. (Tega sistema bi se tudi pri nas marsikateri organist rad poslužil, samo ne vem, kako bi se to obneslo?)

V božičnem času nas je vsako leto obiskal rim. kat. duhovnik poljske narodnosti, ki je v večji dvorani opravil službo božjo s pridigo. Zaradi pete sv. maše je imel s seboj organista z malim harmonijem. Če je pa bil v dvorani na razpolago klavir, je ta dični organist pustil harmonij zunaj na vozu, in se rajši poslužil klavirja. Pel je latinsko mašo na čuden koralni način, kar Čehom ni ugajalo. Ko je prihodnji Božič prišel zopet ta gospod s svojim organistom, so Čehi sklenili, da bodo pri sv. maši sami peli, kar so gospodu kuratu naprej sporočili, da je imel tiho mašo. Tistikrat sem prvič slišal pošteno ljudsko petje. Štiristoglava množica fantov je dvoglasno v lepem ritmu prepevala »Narodil se Kristus Pan«, da je kar bučalo po dvorani.

V bližini mesta Volčansk je bil velik zavod za osirotelo deco. V tem zavodu sem podučeval klavir, za kar sem dobival prav lep honorar. Tu sem imel tudi vsak čas na razpolago izvrsten klavir, na katerega sem lahko poljubno igral. Ta zavod je upravljala muzikalična, visoko naobražena gospa, ki je bila naši godbi posebno naklonjena. Kolikokrat je ta bogata gospa nas godbenike sijajno pogostila! In tej posebljeni dobričini, katero so ruski reveži daleč naokoli imeli za svojo mater, se nazadnje, ko smo odhajali iz Rusije, niti zahvaliti nismo mogli. Ubožica je namreč pri obvestilu, da so ji boljševiki vse njeno veliko imetje uničili, popolnoma zblaznela, in tako ni poznala nobenega več.

Koncem marca l. 1917 je izbruhnila v Rusiji revolucija. Prve dni je bilo po vsej državi velikansko navdušenje, ki se je pa kaj kmalu prevrglo v bridko razočaranje. Z godbo smo bili tedaj zelo upreženi, ker smo morali igrati dan na dan pri velikih manifestacijah po raznih krajih. V Volčansku je bilo prvi dan revolucije na velikem trgu okoli govorniške tribune zbranih čez 50 tisoč ljudi obeh spolov. Ko je godba intonirala malorusko narodno himno, katera je bila prej prepovedana, je vsa ta množica zapela to veličastno himno s takim navdušenjem, da godbe skoraj ni bilo nič slišati. Kaj takega nisem prej in ne potem več slišal.

Na splošno se je vojnim ujetnikom v srednji Rusiji, to je vzdolž od Moskve do Črnega morja, prav dobro godilo, ker se prebivalstvo tega ozemlja

posebno odlikuje po svoji gostoljubnosti. Ko sem v neki mrzli zimski noči zamudil vlak in šel potem po progi naprej, me je strojevodja došlega tovarnega vlaka brez vsakih ceremonij vzal k sebi na lokomotivo, pogostil s čajem in mi tako prihranil 8 ur dolgo pot. Tako so Rusi pri vsaki priliki pokazali svojo dobrosrčno prijaznost.

V jeseni l. 1917 so zavladali boljševiki, kar so bogati sloji strahovito občutili. Naš položaj se je le v toliko spremenil, da smo namesto carske himne sedaj vedno igrali marseljezo in druge revolucionarne pesmi. Na spomlad l. 1918 je bil med Rusijo in centralnimi državami sklenjen separaten mir, s katerim je bila pot v domovino vojnim ujetnikom zopet odprta. Vzeli smo od matuške Rusije slovo in preko Kijeva ter razbite Galicije odjadrali proti domu, kjer je bilo končno po 4 letih z dragimi svojci veselo svidenje.

Koncertna poročila.

I. Koncerti v Ljubljani. 3. maja se je vršil v Hubadovi dvorani Glasbene Matice intimen Chopinov večer o priliki 125 letnice njegovega rojstva. Uvodno besedo je govoril g. prof. Pavel Šivic in zaigral nato štiri Chopinove klavirske skladbe. Chopinov trio op. 8 za gosli, čelo in klavir so izvedli gg. profesorji Rupel, Leskovic in Lipovšek. Pevske točke pa je prednašala gdč. Štefka Korenčanova. Za sklep je slučajno prisotni poljski skladatelj in pianist Koczalski dodal še štiri Chopinove skladbe. — 6. maja je bil koncert operne in koncertne pevke gospe Pavle Lovšetove. — 8. maja je na koncertu v proslavo materinskega dne v Unionu sodelovala cela vrsta naših umetnikov, med njimi ravnatelj konservatorija g. Julij Betteto, ga. Župevčeva, matični orkester in drugi. — 10. maja se je vršila v Filharmonični dvorani Aljaževa akademija v počastitev 90 letnice njegovega rojstva. Orkestralno društvo Gl. Matice je izvedlo L. M. Škerjanca novo skladbo »Jadransko morje«, preludij in fugo za godala po motivih A. Hajdriha in Saša Šantla »Belokranjsko serenado«, oboje pod vodstvom L. M. Škerjanca. Mešani zbor Gl. Matice je zapel tri Aljaževe zборе, Slovenski vokalni kvintet dve skladbi, matični moški zbor pa tri moške zборе, zbor pod vodstvom ravnatelja Mirka Poliča. Govor o Jakobu Aljažu je imel prof. Janko Mlakar. — 11. maja je bila akademija mladine Jadranske straže. — 13. maja je poljski pianist Raol Koczalski izvajal klavirska dela Friderika Chopina: Sonato v b-molu, Fantazijo, Impromptu, Valček v as-duru, tri etude, Šerzo v h-molu, Nocturno v des-duru in polonezo v as-duru. Koczalski se je izkazal velikega, izrednega virtuozna in je v nekatere skladbe, n. pr. v sonato, položil tudi mnogo pristnega notranjega doživetja. — 17. maja sta dva naša mlada, zelo podjetna umetnika: pianist Marijan Lipovšek in čelist Bogomir Leskovic priredila v Hubadovi dvorani Beethovnov večer. Spored je obsegal dve sonati za čelo in eno sonato za klavir. Izvajanje je bilo na odlični višini. — 21. maja je koncertiral bolgarski stolni pevski zbor iz Ruse. Izvajal je bolgarske, ruske, ukrajinske in jugoslovanske skladbe; med ruskimi nekatere že zelo prepeete oziroma preveč na zunanji učinek preračunane. Tehnično pa je zbor izvrsten in smo ga z užitkom poslušali. Vodil ga je dirigent J. D. Sorokin. — Dvakrat v maju se je vršila zelo uspela Slavnostna evharistična akademija ljubljanske srednješolske mladine. — 1. junija je priredil pevski zbor »Slavec« v spomin blagopokojnega viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja koncert z izbranim sporedom. »Slavčev« pevski zbor ni številen, a marljiv in se trudi biti kar najbolj sodoben. Priznati moramo, da se je pod vodstvom Ivana Rupnika od lani močno dvignil. Na tem koncertu je izvajal à capella: Dalmatinovo, od Koporca obdelano pesem »O Jesu Christ«, Kogojevo »Orel«, Koporčovo »Pet pedi«, Mokranjčovo osmo rukovet, Behterova »Vjerne davale« in Liadova »Vozle rečki«, z orkestrom pa Rupnikovo »Zastavo« in Rimsky-Korsakovo »Slavo«. Na koncertu je sodeloval pomnoženi vojaški

orkester, ki je pod vodstvom svojega dirigenta, kapelnika Živanovića, zaigral državno himno ter nato Pachovo skladbo »Dies irae«, pod Rupnikovim vodstvom pa Koporčev »Epilogo simphonico«, tehtno skladbo, zloženo v spomin tragične smrti našega kralja Aleksandra I. 9. oktobra 1934, in dva dela — Scherzo in finale — iz Gerbičeve krasne, življenja polne simfonije v G-duru. Tudi to, da je Rupnik izlekel iz arhiva pozabljeno in do sedaj od drugih neupoštevano Gerbičevo simfonijo, mu štejemo posebno v hvalo in priznanje. — 3. junija je Slovensko glasbeno društvo »Ljubljana« izvajalo na slavnostnem koncertu ob 85letnici nadškofa dr. A. B. Jegliča Händlov oratorij »Mesijac« za zbor, soli in orkester. Sodelovali so solisti ljubljanske opere: primadona Zlata Gjungjenac-Gavella (sopran), Franja Golob-Bernotova (alt), Jože Gostič (tenor) in Marjan Rus (bas), mešani zbor »Ljubljanec« in orkester Zveze glasbenikov. Koncert je pripravil in vodil društveni dirigent prof. dr. Anton Dolinar. Izvajanje svetovnega glasbenega dela in nekakega vzora oratorijev je bilo vsekako pomembno že zaradi tega, ker oratorije — in zlasti klasične — pri nas redkokdaj slišimo. Sicer se tudi topot oratorij ni izvedel v neokrnjeni celoti; a hvaležni smo tudi za to, kar in kolikor se nam je nudilo. Koncert je potekel lepo in gladko. Mnogo so k uspehu pripomogli solisti, kakor tudi zbor, ki naj bi bil še bolj odločen in krepak; posebno se je izkazal orkester. Uvodno poljudno besedo je govoril g. stolni dekan dr. Franc Kimovec. — 13. junija je priredila »Sloga« koncert ruskih zborovskih skladb. »Slogin« mešani zbor je pod vodstvom svojega dirigenta H. Svetela izvajal skladbe Arhangelskega, Grečaninova, Ippolitov-Ivanova, Krilova, Egorova, Borodina, Orlova, Karnovića in Kjuja. — Koncem šolskega leta so se vršile razne lepo uspele šolske produkcije na šoli Glasbene Matice in drž. konservatorija, med zadnjimi tudi prvič orgelska.

II. Koncerti drugod. Slovensko pevsko društvo »Maribor« v Mariboru je ob svoji desetletnici imelo slavnostni koncert in izvajalo kot glavni deli Sattnerjevo kantato »Oljki« in Dvořakov Tedeum. Koncert je vodil stolni kapelnik g. Janez Gašparič. — Pevsko društvo »Cecilija« v Ptujju je priredilo na belo nedeljo cerkven koncert. Sodelovali so: g. prof. M. Tomc, g. Ferdo Fras in osem pevskih zborov iz ptujske dekanije. — Isti dan se je vršil cerkven koncert v Trziču. Vodil ga je organist g. Martin Planinšek. — Pevski zbor iz Stične je priredil v št. Jerneju koncert izbranih pesmi. — »Ljubljanski Zvon« je koncertiral v Skofji Loki. — Ljubljanski akademski pevski zbor je pod vodstvom Franceta Marolta s sijajnim uspehom koncertiral v Belgradu. — Slovenski učiteljski pevski zbor je pod vodstvom g. Pertota izvedel jako uspelo pevsko turnejo po Bolgariji. — Ljutomerska glasbena šola je imela koncem maja dobro uspelo produkcijo. Poleg nastopa v instrumentih, je nastopil tudi mladinski zbor s točkami E. Adamiča, dr. Kimovca, Brajiča, Preglja, Premrla in Slavenskega. — Šolski mladinski zbor v Ločah je priredil 6. junija koncert. Vodila ga je gdč. Breda Ščekova. — Koncert mladinskega zbora »Jadranski stražarjic« se je vršil 2. junija v št. Vidu nad Ljubljano. Vodil ga je g. Maks Jovan. — Slovensko pevsko društvo »Cankar« iz Sarajeva je priredilo koncert v rudarskem mestu Kaknju. St. Premrl.

Sattnerjev koncert v Ljutomeru.

Nesmrtna dela p. H. Sattnerja izpričujejo še vedno, kako velik duh je bil on, ki je pred dobrim letom bil še med nami. Sattnerjeva dela še vedno dokazujejo duševno veličino umetnika, čigar genialno ustvarjanje ni bilo namenjeno samo bežnemu času njegovega življenja, ampak tudi bodočnosti, da vidi in tudi ona izpriča krepko, umetniško osebnost velikega slovenskega moža.

Lansko leto je bilo pod okriljem Pevske zveze v Ljubljani pri nas ustanovljeno Ljutomersko pevsko okrožje z namenom, gojiti glasbeno življenje med širšimi plastmi

ljudstva. Letos, dne 2. junija je bil v Ljutomeru prvi nastop omenjenega okrožja, ki si je izbralo za svoj prvi program samo dela p. H. Sattnerja. Nastopilo je 7 zborov — okrog 180 pevcev — skupno in posamezno, mešani in moški zbori in ena solo-točka, pod vodstvom okrožnega pevovodje g. P. Potočnika.

Program je otvorila J. Čiričeva »V pesem izlijte se«, ki so jo podali skupni moški zbori. Po »uvodni besedi«, ki jo je namesto bolnega g. predsednika govoril g. kaplan R. Vahčić, kjer je orisal in razložil pomen in veliko delo p. Sattnerja, so sledili skupni moški zbori. V »Veselem zboru« so nam prikazali pogum in moč prvega dela, ki hoče, dasi z umerjenim začetkom, stopati dalje po potu resnega dela. Sledili so nato posamezni zbori s svojimi nastopi: Sv. Jurij ob Ščavnici je izvajal »Na planine«, zbor iz Križevc »Pozimi iz šole«, zbor iz Gor. Radgone »Nazaj v planinski raj« in »Pobratimijo«, zbor od Sv. Tomaža pri Ormožu »K polnočnic«. Vsi so pod vodstvom svojih pevovodij nudili sliko prvega snovanja, ki hoče vršiti važno kulturno in umetniško delovanje med ljudstvom. Nekoliko težjo snov nam je nudilo izvajanje velikonočne kantate »Vstal je Gospod«, ki so jo izvajali skupni mešani zbori s spremljanjem klavirja in harmonija. Zbori so tu prvič pokazali poskus poleta k težjim glasbenim zgradbam, ki zahtevajo seveda globljega uživetja, miselnega in čustvenega, kar se je tu nekoliko pograšalo. Po kratkem odmoru je sledil odlomek iz »Assumptio« za sopran in tenor solo »Kdo je ta«, ki sta ga pela gdč. Huberjeva in g. Babič. Nastop gdč. Huberjeve je bil dokaj odlične kvalitete tako glede barve, tehnike glasu in artikulacije; g. Babič je pokazal nekaj nesigurnosti v intonaciji in manj čisti vokalizaciji. Morda je bilo temu krivo mrtvo spremljanje na klavirju. Sicer pa se je obema opazila marljiva pevska šola. Pevski zbor iz Male Nedelje je proizvajal odlomek iz »Jeftejeve prisege« (konec), pevski zbor iz Veržeja »Naš narodni dom« in odlomek kantate »V kripti sv. Cecilije«, vse s spremljanjem klavirja in harmonija. Ta del proizvajanja je bil dosti težji od prvega. Za zборе, ki nastopajo s prvo reprodukcijo, ni umestna tovrstna izbira programa, ker je že dokaj težka koncertna snov in to še — brez orkestra. Bolj bi ustrezal enovitejši program v smislu lahke kompozicijske zgrajenosti, saj je ravno v Sattnerjevih delih toliko tega. Težka snov je zato mučila početne zборе pri čutnem in vsebinskem uživetju in povzročila nekajkratni distoniranje. Ljutomerski pevski zbor nam je podal dve pesmi: »Oj z Bogom, ti planinski svet« in »Pogled v nedolžno oko«. Skladbi sta bili dokaj dobro naštudirani, opazila pa se je oddaljitev od intonacije. Na naše veliko začudenje se je ob koncu programa pojavil na odru naš znani koncertni pevec in ljubitelj Sattnerjevih kompozicij p. Kamilo Kolb, ki je posetil to Sattnerjevo proslavo. Ob velikem navdušenju občinstva je zapel še on bariton-solo iz kantate (v začetku) »V pepelnični noči« in s svojim še vedno mogočnim glasom postavil zdravo tekmo mladim silam. Skupni zbori so končno zapeli »Našo pesem«, ki je v svoji veličastnosti nudila že lep umetnostni užitek.

Ljutomersko pevsko okrožje je nastopilo še z istim programom v Gor. Radgoni (10. jun. 1935), pri Sv. Juriju ob Ščavnici (16. jun. 1935) in v Križevcih (23. jun. 1935).

Trobina Stanko.

Dopisi.

Črnomelj. Na velikonočni torek, 23. apr. sem priredil podpisani dekanijski nadzornik cerkvene glasbe za semiško dekanijo tečaj za organiste, ki so se ga udeležili: a) organisti: Belak Anton iz Črnomlja, Hudobivnik Jožef iz Dragatuša, Kovač Jurij iz Radovice, Pahor Alojzij iz Metlike, Toter Janez iz Podzemlja; duhovniki: Miklavčič Anton, župnik iz Vinice, Pregelje Ivan, kaplan iz Semiča, Štrus Ivan, kaplan iz Črnomlja, Bitnar Pavlin, dekan; c) voditelj tečaja: prof. Matija Tomc; d) cerkveni pevski zbor iz Črnomlja. — Prvi del tečaja je bil namenjen pevovodstvu. V ta namen je profesor M. Tome predelal z zborom in organisti Emer. Berana prvo mašo iz zbirke: Tri stovenske maše. Za uvod je spregovoril o koralu in o koralnem petju; vmes med izva-

janjem je ponovil z organisti to in ono iz splošne glasbene teorije, fonetike in dirigiranja, zlasti pa je poudarjal pravo umevanje »tempa« pri vsaki skladbi.

Nato je prof. M. Tome podal nekaj navodil za medigro, katera je silno važna pri ljudskem petju in katera naj bi tvorila ustrojno vez med posameznimi kiticami ene in iste pesmi. Sam je podal na harmoniju nekaj primerov pravilne medigre, nakar so tudi organisti pokazali z izvajanjem mediger pri določenih pesmih, kako so to stvar razumeli.

Po skupnem kosilu se je tečaj nadaljeval v cerkvi pri orglah. Najpoprej je bil navzočim razložen ustroj in pomen posameznih registrov. Nato so posamezni organisti igrali na orglah določene pesmi, pri čemer se je gledalo pred vsem na pravilno registriranje. Potem je prof. Tome zaigral na orglah en svoj preludij in nekaj preludijev tujih skladateljev.

Nadalje se je določil program za skupni nastop belokranjskih cerkvenih pevskih zborov, kateri se bo predvidoma vršil koncem meseca julija v Metliki. Vsi zbori bodo zapeli pri dopoldanski službi božji zgoraj navedeno Beranovo mašo, popoldne pa pri koncertu bodo združeni zbori zapeli osem pesmi, in vsak zbor bo sam zapel po dve pesmi. — S tem je bil izčrpan program tečaja. Pavlin Bitnar, dekan.

Novo orgle. Dne 28. aprila 1935 se je vršila blagoslovitev in kolavdacija novih orgel pri sv. Mariji Oberšlanski, blizu Komna na Krasu. Navzoča je bila duhovščina iz bližnjih župnij, posvetne oblasti in veliko število vernikov. — Orgle na cevno pnevmatičen sistem je postavila tvrdka Jurija Bencza sinovi iz Gorice. Sedaj je tvrdka svojo tovarno razširila in si nabavila potrebne stroje za izdelovanje mehaničnega dela orgel. Ze prvo delo je pokazalo, da je tvrdka kos nalogi, čeprav so orgle zelo majhne. Imajo 4 pojoče registre: principal 8', burdon 8', rog 4' v manualu in subbas 16' v pedalu. Nadalje običajne oktavne zveze, pedalno zvezo in zbiralnike: *p, mf, f, tutti*. Kljub majhnemu številu registrov so orgle vsestransko uporabne. Vse to zaradi izborne intonacije in točne funkcije vsega registerskega aparata. To kaže, da je delo zelo točno in vestno izvršeno. Izvrstni material kaže, da bo delo tudi trajno. Omeniti morem tudi, da je delo zelo čedno, kar kaže zunanja podoba in posamezni notranji deli orgel.

Emil Komel.

Novo mesto. (Produkcija šole Glasbene Maticе.) Gojenci šole Glasbene Maticе v Novem mestu so priredili svojo letošnjo produkcijo v torek, 14. maja zvečer. Na obširnem sporedu so bile skladbe za klavir, gosli, solo-petje in mladinski zbor. Naj navedem imena skladateljev, katerih dela so se izvajala pri tej priliki: Diabelli, Dvořak (Humoreska, op. 101), Gade, Godard, Grieg (s 3 skladbami, med njimi z daljšo koncertno točko »Svatba na Troldhaugnu«), Heller (s 4 skladbami), Karganow, Kullak, Lange, Mazas (z 2 skladbama), Pleyel, Pracht (z 2 skladbama), Rheinhold, Schumann (z 2 skladbama za sopran-solo s klavirjem). Izmed slovenskih skladateljev so bili na sporedu zastopani: Gerbič (Mazurka, op. 59), Adamič Emil s tremi mladinskimi zbori (»Posmehulja neumiti deklici«, »Pri polžu« in »Belokranjsko narodno kolo«) ter p. Hugolin Sattner z mladinskim zborom »Trije angeljčki« iz zadnje edicije ljubljanske Glasbene Maticе.

Imen vseh proizvajajočih gojencev in gojenk ne bom našteval. Rečem le toliko, da so pač vsi pokazali dobro voljo in pridnost, nekateri pa tudi odlično glasbeno nadarjenost. Ako bodo z nadarjenostjo združevali tudi energično vztrajnost, bodo brezdvomno dosegli na glasbenem polju še krasne uspehe.

Poučevali sta letos na glasbeni šoli dve učni moči: gdč. Ropasova (klavir, solo-petje in mladinski zbor) ter g. Špoc (gosli). Pianisti, goslarji in solistinja so pokazali lep glasbeni napredek. Mladinski zbor, broječ blizu 25 čvrstih grl, je pod spretnim vodstvom gdč. Ropasove krepko zapel tri zgoraj omenjene Adamičeve skladbe. Zlasti občuteno in dinamično pravilno pa je podal Sattnerjevo »Trije angeljčki«, ki jo je moral ponoviti. Dirigentinja je v znak priznanja prejela svež šopek zelenja in cvetja.

Kakor je bilo videti, je poslušalcem produkcija ugajala. Želeti bi bilo le večje udeležbe, kar bi bilo v vzpodbudo učiteljstvu in gojencem.

Končno še par besed, ki imajo — ne glede na to produkcijo — splošno veljavo. Rad bi namreč priporočil vsem onim, ki kjerkoli poučujejo mladino v glasbi, naj že z godaj pazijo na to, da proizvajajo mladi glasbeniki kako skladbo ne le tehnično pravilno, temveč tudi kolikor mogoče s pravim umevanjem in občutkom. To doseže učitelj, ako skladbo temeljito in vsestransko pojasni, ako mladino opozori na kake posebnosti ali morebitne lepote v skladbi in ji sam na dovršen način pokaže, kako je treba skladbo pravilno proizvajati. Tako se mladi glasbeniki obvarujejo brezmiselnega, mehničnega igranja in polagoma se privadijo, da se čedalje bolj užive v pravega duha skladbe. In to je pot, ki pelje v kraljestvo resnične umetnosti. Fr. Ferjančič.

Z juga. Pevski odsek »Zbora duhovne mladeži«. — Kdor je doma iz severnih delov naše domovine, zlasti iz slovenskega raja, bo na jugu silno pogrešal ubranega petja cerkvenih pevskih zborov.

Ko sem v Šibeniku šel prvič k maši v umetniško katedralo sv. Jakoba, sem bil razočaran. Pričakoval sem, da zapoje med slovesno mašo najmanj srednje izvežban zbor. — Pa se oglase na koru dijaki, ki vpijejo in zatezajo »Missam de Angelis«, da je človeku grenko in neznosno, ko jih poslušša. Komaj sem vztrajal do konca sv. opravila. Takoj mi je bilo jasno, zakaj prisostvuje v ponosni katedrali slovesni maši le par duš in duhovščina. Trpljenja se boje... Tu bo treba kaj storiti!

V »Zboru duhovne mladeži« v škofijskem semenišču smo ustanovili pevsko sekcijo s 30 članskim moškim zborom. Kmalu pa sem spoznal, da bo treba z »glavo skozi zid« in še ne bo znatnih uspehov. Pa naj bo trdo! Gre za čast božjo! Na delo!

Msgr. Stanko Premrl mi je daroval nekaj muzikalij. — Topla mu zahvala na tem mestu. — V dveh mesecih smo pripravili »Semeniške litanije« — F. Sicherl, (Odgovore mešani zbor semeniščanov), »Svetoj hostiji« — dr. Jerko Gržinčič, »Gospojo i majko moja« — Silvester Mihelič, in »Danice zvezdo« dr. Kimovec. Zadnji dve pesmi smo zapeli tudi na akademiji 8. decembra. Uspeli smo še precej dobro, za tukaj odlično! Prevajal sem sam s pomočjo kolegov.

Dober uspeh nas je pognal naprej. Pogoste skušnje pa so kmalu ohladile južno kri. Nastale so težave. Zbor je bil v nevarnosti, da začne in zaključi le z enim nastopom. Dokazoval sem z besedo in delom ter vlekel naprej. Vihar je ponehal.

Pred dvema mesecema je prevzel »Zbor duhovne mladeži« slovesne nedeljske maše in popoldanske pobožnosti v škof. katedrali na svoje rame. Le o večjih praznikih naj bi še pel »cecilijanski zbor«. (Ob priliki še o tem kaj.) Te dni pa se je poslovil dirigent »Cecilije« in zdaj leži vse na neboglenem mladem »Zboru duhovne mladeži«.

Srednje izvajamo že: Missa »Bone Jesu« — Almendinger, »Missa tertia« — Haller in nekaj delov iz Hartmanove maše. Partes variables pojemo koralno, največkrat pa štiriglasno v tonu od dr. Gržinčiča, A. Foersterja ali in tonu I. harm. od Ferjančiča.

Za »cvetno nedeljo« in veliki teden smo imeli tudi lep program, in smo ga še posrečeno izvedli.

Začetek je hud, pa Bog blagoslavlja žrtve. Prej je bila katedrala ob nedeljah prazna, sedaj jih pa že mnogo vrši svojo dolžnost, in radi priznajo: »Petje nas vabi!«

Ljudsko petje. To pa moram in prav rad pohvalim. So dobe v letu, ko šibenčani pokažejo, da so globoko verni. V postnem času so po trikrat na teden napolnili svojo prostorno katedralo. Pazno so sledili pridigi, nato pa vsi skrušeni odpeli: »Pomiluj me Bože«. Vsa cerkev je pela kot eden. Silen zbor, ki mu je pobožnost narekovala pesem, v kateri je odkrival svojo verno dušo... Po blagoslovu je vsa cerkev odpela večerno molitev. Kaj takega v Sloveniji ni čuti. Ob prvih petkih zapoje vsa cerkev »Zlatnu krunicu« v čast Srcu Jezusovemu. Ob takih prilikah slušalec ne misli na umetnost, ampak z vernimi moli. Litanije pojejo tudi vsi verniki. Napevov imajo na izbero — Upam, da bo v Sloveniji čez par let tudi tako ali pa še boljše. Tu je ljudsko petje že nekaka tradicija, v Sloveniji pa se šele borimo zanj. Vendar so momentalni pogoji pri vas boljši...

Ivan Zupanc, bogosl.

Oglasnik za cerkveno in svetno glasbo.

Missa in honorem s. Nicolai. Za štiriglasni zbor z orglami, zložil St. Premrl. Samozaložba. Cena 15 Din. Od Premrlovih latinskih maš bo ta še najlažja, v gotovem oziru še lažja kot Missa vocalis brevissima, ki je svoj čas izšla v »C. Gl.« Obsega samo 8 strani, ima pa v sebi vse odlike, ki jih pričakujemo od lahke, pa obenem dobre latinske maše. Grajena je s preprostimi sredstvi, v njej skoraj ni več sledu prejšnjega kromatično nasičenega Premrlovega sloga, pač pa dobimo v njej še vedno njegov prikupen način izražanja, ki se ga ni mogel niti v najgostejši kromatiki otresti. Razen kratkih polifonih mest (Benedictus) je skladba homofona. Motiv drugega Kyrie je obrnjen motiv prvega. Isti motiv je, morda tudi samo podzavestno, uporabljen v Agnus Dei. Gloria je ritmično precej prosto izpeljana. Mašo je na opalografu zelo čitljivo razmnožil Roman Pahor, krasita jo dve sliki (križani in vstali Zveličar) Toneta Kralja. Mašo zelo priporočamo. M. Tomc.

Marijine pesmi. Godovnice Matere božje za solo, mešani zbor in orgle. Zložil Danilo Cerar. Teksti za te Marijine pesmi so povzeti iz II. dela Cecilije str. 21 do 28. Cerar je hotel s temi pesmimi dati našim zborom v roke čim lažje, obenem pa kar se da pestro prirejene pesmi za razne Marijine praznike. Drugi del Cecilije se res že težko dobi, pesmi v njej so vse prirejene izključno za mešan zbor. Vedno istih pesmi se ljudje kmalu naveličajo. V tem oziru je Cerarjeva zbirka čisto opravičena. V njej se menjavajo, v nekaterih pesmih morda še prehitro, solisti z dvoglasnim ženskim ali moškim zborom, nato z mešanim zborom, orgelsko spremljanje je večkrat samostojno. Vse to pa v najlažjem slogu, kot nalašč za šibke zборе. Pri morebitnih prihodnjih podobnih izdajah bi si pa le želeli pri vsej preprostosti vendarle nekoliko več poglobljenosti. Marsikatera skladba namreč zapusti v človeku vtis, da je le bolj zunanja gesta, brez notranje vsebine, včasih celo z majhno primesjo teatralnosti. Tega seveda ni mogoče trditi o vseh. Od sedemnajstih skladb bo marsikaka prav porabna, zato jih posebno šibkejšim zborom priporočamo. M. Tomc.

Dva nabožna dekleška zbora. Za rabo izven cerkve zložil Josip Kenda. Prvi ima naslov: Prošnja k božji mami, drugi: Nagrobnica za deklico. Prvi precej gladko in jasno teče, drugi je nekoliko bolj zapleten in kot nagrobnica skoraj preveč razumsko grajen. Oba sta štiriglasna in namenjena dobro zasedenim ženskim zborom. M. Tomc.

Matija Tomc: Kruh iz nebes. Ljubljana 1935. Založila Pevska Zveza. — Bila je srečna zamisel g. skladatelja Tomca, da je svoji kantati »Sedem poslednjih Zveličarjevih besed« pridejal še sedanjo za evharistični kongres zloženo »Kruh iz nebes«. Ta nova kantata prav za prav pripravlja in uvaja prejšnjo; obe skupaj pa tvorita sedaj vsebinsko in umetniško enotno, a še pomembnejše koncertno vokalno delo. Tudi v tej kantati se skladatelj v slogu naslanja na gregorijanski koral in staroklasično polifonijo. Diatonično in rahlo polifonsko pisani stavek mu teče gladko. Značilna so mesta, izpeljana v dvojnem dvoglasju (vzporedni alti in basi in njim kontrapuntujoči soprani in tenori kot so n. pr. »Judje so se tedaj prepirali med seboj«. Lepo je vložil skladatelj v to kantato del svoje slovenske maše »Po povzdigovanju«. Neposreden uvod in trpljenje Zveličarjevo pa je končna fuga, zložena za mali zbor, na besede »In začel se je žalostiti in trepetati in se od groze tresti« ter fugi sledeča epizoda, začenjajoče homofonska, nadaljajoča v obrnjenih imitacijah in iz mogočnega, v dveh oktavah se gibajočega enoglasja v polnih harmonijah končujoča. Skladba je sama kot taka kakor tudi za naš glasbeni razvoj, zlasti cerkvenoglasbeni še posebej, važna in pomembna. St. Premrl.

Dr. Josip Čerin: Himna sv. Rešnjega Telesa. Izmed himen na čast sv. Rešnjemu Telesu, ki so jih na povabilo glavnega odbora za evharistični kongres zložili razni naši skladatelji, je bila kot najboljša odbrana in priznana dr. Čerinova. Res se je zelo posrečila. Ljudstvo jo z navdušenjem prepeva. Partitura stane 2 Din. St. P.

David Doktorič: Tri evharistične pesmi za mešani zbor, 5 Din. — »V Zakramentu« za mešani zbor, 2,50 Din. — Slavospev, Marijina pesem za mešani zbor z orglami, 5 Din. — Peseni izgnancev (Mariji Svetogorski) za mešani zbor, 2,50 Din. — Po večini dokaj spretno in svojevrstno zložene skladbe. Semtertja bi se dalo kako mesto oblikovno še izgladiti, nekatere skladbe pa teko kar gladko, n. pr. »Pred tabo klečim« od treh evharističnih, ali prvi »V Zakramentu«. Lepa je »Pesem izgnancev«, v prvem delu preprosto ljudska, v drugem nekako dramatično zasnovana, s figuracijami v orglah in tematično izpeljanimi glasovi. Posebno krepak in smiselno razvit je »Marijin slavospev« s samostojnim spremljanjem v sredini skladbe. Nekaj tiskovnih napak si bo pač vsakdo sam popravil. Pri »Slavospevu« naj na 3. strani v zadnjem taktu drugega sestava v orglah izostane es (polovinka s piko), ker je drugače stavek zaradi basovske figure: c f es e nejasen. Skladbe priporočam. St. Premrl.

Razne vesti.

Prezvišeni gospod nadškof dr. Anton Bonaventura Jeglič je obhajal 29. maja 85letnico svojega rojstva. Prezasluznemu cerkvenemu knezu in slovenskemu narodnemu prvoboritelju tudi »Cerkveni Glasbenik« najiskreneje čestita.

Slovenskemu skladatelju Jakobu Aljažu je ljubljanska Glasbena Matica postavila na Šmarni Gori spominsko ploščo. Ploščo je napravil kipar Tone Kralj in je krasno, umetniško, prav posrečeno delo. Odkritje plošče se je vršilo dne 12. maja s slovesno službo božjo, ki jo je opravil g. stolni dekan dr. Franc Kimovec, in skoncrtom Aljaževih skladb. Pri koncertu so sodelovali: pevski zbor Glasbene Matice, pevski zbor z Gornjih Pirnič in Slovenski vokalni kvintet.

Znani slovenski skladatelj, bivši urednik »Novih akordov« dr. Gojmir Krek, sedaj redni profesor državlanskega in rimskega prava na ljubljanski univerzi, je obhajal 27. junija 60letnico rojstva. Zaslužnemu jubilanu iskreno čestitamo!

Umrl je 26. maja v Bukovščici pri Selcih župnik in duhovni svetnik g. Janez Rihtaršič. Bil je goreč duhovnik, tudi za cerkveno glasbo vnet. Kot župnik pri Sv. Heleni je bil več let cerkvenoglasbeni nadzornik za moravško dekanijo. Pisal je tudi v »Cerkveni Glasbenik«. Naj počiva v miru!

Umrl je 17. maja v Ljubljani na posledicah hude živčne bolezni učenec orglarske šole, tretjeletnik Franc Završan. Bil je nadarjen glasbenik, jako dober pevec. Orglarska šola se je udeležila njegovoga pogreba. Tovariši so mu pod vodstvom prof. dr. Antona Dolinarja zapeli — s pevci »Ljubljane« vred — štiri nagrobnice. Eden izmed součencev mu je spregovoril zadnje slovo. Nepričakovano na oni svet odišlemu Bog daj večni pokoj!

25 let cerkvena pevka. V Vodiceh je umrla na letošnjo velikonočno nedeljo bivša cerkvena pevka in posestnica Marija Burger v 80. letu starosti. Pela je čez 25 let še v stari cerkvi pred potresom ter je slovela s svojim krasnim, sočnatim, polnodonečim in močnim kontra-altom, ki je bil podoben moškemu baritonu. S svojima mlajšima sestrama je tvorila tako blagoglasni tercet, da so ga prišli poslušat iz daljnjih krajev. Umrla Marija je bila sestrična g. ravnatelja Mateja Hubada in teta ge. profesorice na konservatoriju Angele Trostove. Naj počiva v miru!

Sklep šolskega leta 1934/35 na orglarski šoli Cecilijinega društva v Ljubljani je bil 28. junija. Šolo so letos dovršili: Grm Janez (z odliko), Kocjan Franc, Pirč Valentin, Ponikvar Janez, Porenta Janez, Povše Jože, Prus Jože in Vrhovnik Maks (z odliko). — Na novo sprejeti so bili 1. julija sledeči: Bušič Rudolf z Doboveca, Capuder Peregrin iz Lukovice, Fabiani Viktor iz Šmarjete, Jeretina Franc z Rov, Kepić Roman iz Ljubljane, Kranjc Stanko iz Borovnice, Logar Anton iz Horjula, Mele Ivan iz Ljubljane, Mišmaš Jožef iz Ambrusa, Pašara Mirko iz Žirja, Povirk Jožef od Sv. Križa pri Moravčah, Re-

bolj Albin s Sv. Gore, Rupnik Jožef iz Hotedršice, Škrabar Nikolaj iz Lok pri Zagorju, Stefančič Franc iz Vinice, Zakrajšek Janez iz Ajdovca in Rebolj Franc s Češnjic.

Umrl je 7. julija v Domžalah ugledni organist in zaslužni slovenski cerkveni skladatelj Josip Sicherl. Več o njem prihodnjič. Naj počiva v miru!

Umrl je češki cerkveni skladatelj Jan Ev. Zelinka, star 79 let. Zložil je več latinskih maš in drugih cerkvenih spevov. Med njegovimi deli je tudi ena opera.

V juniju je nagloma za kapjo preminul eden največjih čeških skladateljev novejšje dobe **Jožef Suk** v starosti 61 let. Suk je bil od l. 1892 dalje drugi violinist Praškega kvarteta; od l. 1922 profesor kompozicije na mojstrski šoli praškega konservatorija. Njegovega dela ne moremo popisati v nekaj vrsticah, ker je preogromno: raznovrstna komorna in simfonična glasba itd. itd. Slava njegovemu spominu!

O priliki evharističnega kongresa se je vršila 29. junija v Ljubljani v Slomškovem zavodu konferenca cerkvenih glasbenikov in predstavnikov cerkvenoglasbenih društev v naši državi z namenom, da se ustanovi Zveza za katoliško glasbo v Jugoslaviji. Sestanek je v imenu predsedništva škofovskih konferenc in vodstva Katoliške akcije sklical v Ljubljani ob priliki II. evharističnega kongresa za Jugoslavijo ustanovitelj in vodja Ciril-Methodovega zbora g. Vjekoslav Višoševič, ki je nastopil s kratkim uvodnim predavanjem o pomenu cerkvene glasbe v zvezi z ustanovitvijo te velike korporacije v katoliških vrstah. Konferenco je pozdravil in blagoslovil vse njeno delo predsednik Jugoslovanskega episkopata, zagrebški nadškof in hrvatski metropolit prevzvišeni g. dr. Ante Bauer, medtem ko je križevački vladika prevzvišeni g. dr. Njaradi pozval navzoče, da se z vsemi silami vržejo na delo, da se oživotvori ta lepa zamsel. Prisostvovali so tudi delegati vseh škofij. Sprejet je bil sklep, da se skliče ob priliki proslave 1050-letnice smrti sv. Metoda v Zagreb ustanovna skupščina. Za tem so sledile volitve pripravljalnega odbora, pri katerih je bil izvoljen za predsednika g. Višoševič in za tajnika g. Josip Požgaj, ostali odbor pa tvorijo gg. dr. Kimovec, Premrl, Gašparič. Hrastelj, dr. Novosel, Ivšič, Petranovič, dr. Ivanišič, Gjovanovič, dr. Petlič, dr. Livajučič, Preprek, Kolb, dr. Glibotič, Krisomali in Veren. Banjaluška, mostarska, kotorska, barska in prizrenska škofija bodo naknadno imenovalle svoje delegate. Slednjič je padla sledeča resolucija: »Cerkveni glasbeniki in predstavniki cerkveno-glasbenih prosvetnih ustanov iz vse države so imeli v Ljubljani dne 29. junija t. l. sestanek, na katerem so se odločili, da se ustanovi »Zveza za katoliško cerkveno glasbo v Jugoslaviji.« Ta zveza mora kot vrhovno državno zastopstvo za katoliško glasbo v Jugoslaviji zajeti vso glasbo, torej produktivno in neproduktivno, vokalno, instrumentalno, vključivši organistovsko., s ciljem, da dela za zedinjenje onih sil, ki so si stavile za nalogo kultiviranje in pospeševanje cerkvene glasbe v duhu sv. liturgije, po odredbah sv. Cerkve, t. j. v okviru in po načelih katoliške akcije in kot katoliška sila, ki je v katoliški akciji koordinirana.«

NAŠE PRILoge.

Današnja glasbena priloga v obsegu osmih strani prinaša Josip Šterbenčev Slovensko mašo »Kvišku srca« za mešani zbor z orglami. Posa mezni izvodi po 3 Din, pri večjem naročilu po 2.50 Din se dobe pri naši upravi.

Izhaja kot mesečnik v dvojnih številkah. Cena listu z glasbeno prilogo vred 40 Din, za dijake 25 Din, za inozemstvo protivrednost 60 Din. Uredništvo in upravništvo: Pred Škofijo 12/I. Odgovorni urednik lista in glasbene priloge in izdajatelj Stanko Premrl v Ljubljani. — Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani Karel Čeč.